

GEBIEDSPROGRAMMA

NATIONAAL PARK NIEUW LAND | Lelystad

16 juni 2025

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 5

1. KADERS EN UITGANGSPUNTEN 7

2. AFWEGINGSKADER 10

3. UITVOERINGSPLAN NPNL LELYSTAD 14

3.1 HARDWARE: PROJECTEN EN FASERING 15
3.2 ORGWARE: ORGANISATIE EN SAMENWERKING 24
3.3 FINANCIERING 25

COLOFON

BIJLAGEN

1. Overzicht projecten
2. Ruimtelijke verkenningen
3. Ecologische effectentoets
4. Werkwijze
5. Toelichting doelgroepen
6. Marketing, communicatie en participatie

INLEIDING

NATIONAAL PARK NIEUW LAND

De Oostvaardersplassen, de Lepelaarplassen, het Markermeer en de Marker Wadden vormen sinds 2018 gezamenlijk Nationaal Park Nieuw Land (NPNL). Het gebied is daarmee het grootste door de mens gemaakte nationale park ter wereld, met 29.000 hectare natuur. En dat letterlijk op de bodem van de voormalige Zuiderzee. Het gebied is een waar vogelparadijs, met als icoon de zeearend.[1]

VEEL GEBIEDSPARTIJEN

Bij NPNL zijn veel verschillende partijen betrokken. Allereerst is de provincie Flevoland als hoofdfinancierder een belangrijke gebiedspartij binnen Nationaal Park Nieuw Land. De Lepelaarplassen worden beheerd door stichting Het Flevolandschap, Staatsbosbeheer beheert de Oostvaardersplassen en Natuurmonumenten de Marker Wadden. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor het Markermeer. Daarnaast zijn ook de gemeenten Almere en Lelystad en Waterschap Zuiderzeeland betrokken bij het gebied. Het grootste deel van NPNL ligt binnen de gemeente Lelystad. De Lepelaarplassen, een deel van de westelijke rand buiten het kerngebied van de Oostvaardersplassen en een stuk Markermeer zijn Almeers grondgebied.

GEZAMENLIJKE VISIE

Vanwege deze complexe situatie ontstond bij de verschillende gebiedspartijen behoefte aan een gezamenlijke visie. In 2019 is Mecanoo gevraagd een Ontwikkelingsvisie op te stellen. Deze visie beschrijft op hoofdlijnen welke ontwikkelingen in het park gewenst zijn en welke natuur- en overige waarden er zijn om verder te brengen of te versterken. De belangrijkste keuzes en uitgangspunten uit de Ontwikkelingsvisie worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

BEHOEFTE AAN EEN GEBIEDSPROGRAMMA VOOR HET LELYSTADSE DEEL VAN NPNL

Sinds het opstellen van de Ontwikkelingsvisie zijn door de diverse gebiedspartijen in het Lelystadse deel van NPNL ad hoc projecten en ontwikkelingen opgestart. Dit heeft o.a. geleid tot een convenant voor de ontwikkeling van Poort Lelystad. Daarmee is een groslijst in beeld van projecten die meer of minder kansrijk zijn om daadwerkelijk uit te voeren. Daarnaast zit er ook veel kennis en ideeën “in de hoofden van betrokkenen”. Wat ontbreekt is een duidelijke vertaling van de Ontwikkelingsvisie naar een gebiedseigen programma voor het Lelystadse deel van NPNL. Dit is nodig om samen met de gebiedspartijen een concreter wensbeeld voor de toekomst van dit deel van het nationale park op te stellen en prioritering aan te brengen in de lijst van mogelijke projecten. Dit met als doel projecten gestructureerd en succesvol in onderlinge samenhang uit te kunnen voeren. Daarnaast is een prioritering van projecten essentieel om de benodigde financiering te organiseren, de beschikbare ambtelijke capaciteit gericht in te zetten en efficiënt te communiceren richting bezoekers van het gebied.

ONTWIKKELINGEN IN DE OMGEVING

Afstemming van en tussen projecten binnen het Lelystadse deel van NPNL is extra belangrijk vanwege geplande ontwikkelingen in de omgeving van het nationale park. Direct ten oosten van NPNL werkt de gemeente Lelystad aan de woonwijk Zuiderhage. Tussen de geplande woonwijk en NPNL wordt bovendien een nieuwe wegverbinding gerealiseerd: de Laan van Nieuw Land. Daarnaast werkt de gemeente Lelystad aan verschillende elementen uit de Kustvisie.

1 Bron: Nationaalparknieuwland.nl

GEBIEDSPROGRAMMA NPNL LELYSTAD: LEESWIJZER

Hoofdstuk 1 schetst de kaders door uitgangspunten en doelen van het nationaal park op een rij te zetten. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 het Afwegingskader toegelicht. Daarna komen in hoofdstuk 3 achtereenvolgens de ‘hardware’ en ‘orgware’ aan bod. Dit vormt samen met de ‘software’ (te vinden in de bijlage) het Uitvoeringsplan.

Paragraaf 1 beschrijft de ‘hardware’, door een selectie te maken van verschillende projecten. Daarmee geeft het Uitvoeringsplan aan waar we in NPNL Lelystad voor willen gaan, met wie en met welke planning. We kijken daarbij tot 2030, met een doorkijk tot 2035. Paragraaf 2 gaat in op de ‘orgware’, de organisatie rond het project en de partijen die er bij betrokken zijn. De meerjarige begroting en financiering die bij het gebiedsprogramma komt kijken, is terug te vinden in paragraaf 3.

Bij dit Gebiedsprogramma horen zes Bijlagen. Bijlage 1 geeft het complete overzicht van de projecten en ideeën die op dit moment spelen in en rond NPNL Lelystad. In Bijlage 2 zijn de ruimtelijke verkenningen opgenomen die in het kader van dit Gebiedsprogramma zijn gemaakt. Bijlage 3 bevat een ecologische toets voor een aantal projecten en ideeën. De werkwijze en tot standkoming van dit gebiedsprogramma wordt in Bijlage 4 beschreven. Bijlage 5 geeft een nadere toelichting op de verschillende doelgroepen waar in dit document naar wordt verwezen. Tot slot is er in Bijlage 6 ruimte gereserveerd voor het Marketing, Communicatie en Participatieplan. Deze is nog in ontwikkeling en wordt later in het proces toegevoegd.

BETROKKEN STAKEHOLDERS EN ROL ONDERNEMERS

Tijdens het opstellen van dit Gebiedsprogramma heeft overleg plaatsgevonden met stakeholders en ondernemers. Dit zal worden voortgezet bij verdere uitwerking van de geprioriteerde projecten.

1. KADERS EN UITGANGSPUNTEN

NATIONAAL PARK NIEUW LAND

Nationaal Park Nieuw Land dankt zijn ontstaan aan het grootste inpolderingstraject ter wereld: de drooglegging van Flevoland. Vooral als vogelgebied is NPNL van internationale betekenis. Dat komt met name door de variëteit aan leefgebieden. Nieuw Land kent wetlands in allerlei verschijningsvormen: water, moerasgebieden, natte graslanden, ondiepe oeverzones, gebieden die soms droogvallen en natte bosgebieden. Bijzonder is ook de ligging in de nabijheid van grote stedelijke gebieden. Dit alles is terug te vinden in de vier verhaallijnen die aan NPNL verbonden zijn:

1. Man-made natuur: dit is het verhaal van het ontstaan van de natuur in het door de mens drooggelegde land.
2. De grote vogeltrek: Nieuw Land is het leefgebied of tijdelijke rustplek voor vele vogelsoorten. Hierin ligt de basis van de ecologische waarde van het gebied.
3. Dynamische wetlands: wetlands zijn gebieden op de grens van land en water. Internationaal is NPNL een belangrijk wetlandgebied. Dat verklaart ook de belangrijke rol in de grote vogeltrek.
4. Mens en natuur in de metropoolregio: mens en natuur beïnvloeden elkaar continu. Nieuw Land draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van de bewoners in de metropoolregio Amsterdam.[1]

NATUURBEHEER EN NATUURBELEVING & EDUCATIE

Nationaal Park Nieuw Land is in de eerste plaats een natuurgebied. Bij nieuwe projecten is **natuurbeheer** daarom altijd leidend. Dat betekent dat het behouden, versterken, vergroten én verbinden van de aanwezige natuur voorop staat. Het betekent ook dat niet alle delen van het gebied (altijd) toegankelijk zijn voor de mens. Er zijn veel verschillende redenen om daarnaast in te zetten op **natuurbeleving & educatie**. Naast een educatieve functie zijn er veel onderzoeken die aantonen dat in de natuur zijn of kijken naar de natuur positieve effecten heeft op onze gezondheid. De aanwezigheid van natuur en groen nodigt uit tot bewegen en ontspannen en kan bijdragen aan herstel van stress en aanzetten tot sociaal contact. Het beleefbaar maken van de natuur in NPNL zorgt er bovendien voor dat het gebied een vaste waarde wordt in de samenleving.[2] Voor projecten op het gebied van natuurbeleving & educatie ontstaat ruimte als de natuur in het gebied op orde is.

ONTWIKKELINGSVISIE 2019

In de Ontwikkelingsvisie voor het nationaal park wordt een onderscheid gemaakt tussen natuurkernen, de natuurmantel en de dijken als ruggengraten. Nieuw Land kent vier **natuurkernen**: de Lepelaarplassen, de Oostvaardersplassen, de Marker Wadden en Trintelzand. Het zijn prachtige, maar ook kwetsbare landschappen. Ze zijn daarom niet of beperkt toegankelijk. In de gebieden om de natuurkernen - **de natuurmantel** - liggen kansen om de natuur te beleven.

In NPNL vervullende de dijken daarnaast een belangrijke rol in het verhaal over het door de mens gemaakte land. Vanaf deze hoge lijnen in het landschap is het gebied optimaal te ervaren. De dijken vormen daarmee de **ruggengraten** van het gebied.

Binnen deze structuur worden in de Ontwikkelingsvisie negen ruimtelijke perspectieven gedefinieerd. Deze perspectieven vormen een belangrijke eerste stap in de verdere ontwikkeling van Nieuw Land.

1. Nieuw Land krijgt nieuwe eilanden en ondieptes.
2. De mooiste plekken worden toegankelijk gemaakt.
3. Nieuw Land krijgt een netwerk van entrees, uitkijkpunten en paviljoens.
4. De Knardijk wordt een belvedère met uitzicht over Nieuw Land.
5. De Houtribdijk en Oostvaardersdijk worden 50 km parkway.
6. De A6 wordt de etalage van Nieuw Land.
7. Nieuw Land biedt volop kans voor recreatieve en avontuurlijke natuurbeleving.
8. Nieuw Land ontwikkelt zich als duurzaam Nationaal Park.
9. Nieuw Land verbindt stad en natuur.[3]

In dit Gebiedsprogramma voor het Lelystadse deel van NPNL wordt voortgebouwd op de Ontwikkelingsvisie uit 2019.

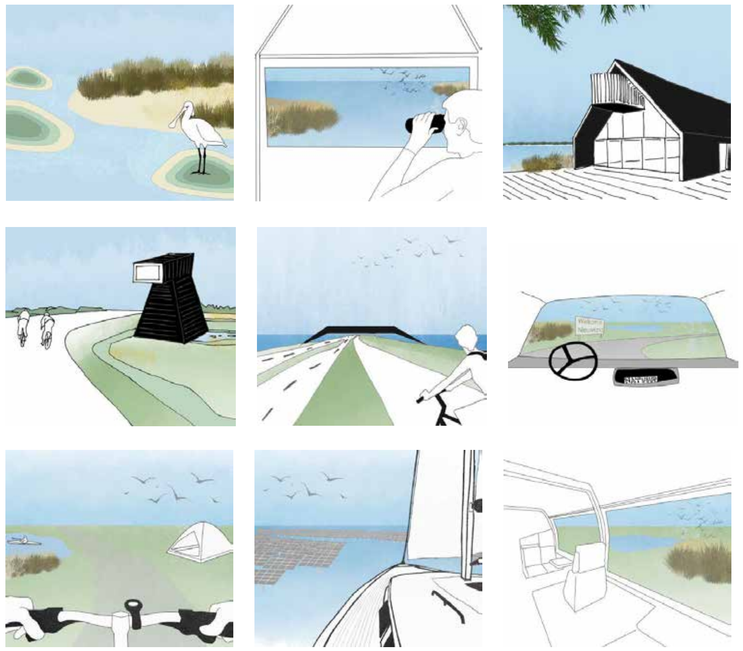
1 Bronnen: nationaalparknieuwland.nl en Ontwikkelingsvisie NPNL, Mecanoo (2019).

2 Bronnen: IVN.nl, WUR.nl, RIVM.nl.

3 Bron: Ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land, Mecanoo (2019).

Ruimtelijk structuurbeeld NPNL (Bron: Ontwikkelingsvisie NPNL, 2019)

De negen ruimtelijke perspectieven verbeeld (Bron: Ontwikkelingsvisie NPNL, 2019)

"De samenwerkende acht partners - gemeente Almere, gemeente Lelystad, provincie Flevoland, Rijkswaterstaat Midden-Nederland, Staatsbosbeheer, Stichting Het Flevo-landschap, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, waterschap Zuiderzeeland - hebben zich tot doel gesteld om dit gebied te ontwikkelen tot een nationaal park van wereldklasse. Een park dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat door de inwoners van Flevoland, Nederland en daarbuiten als zodanig beleefd en ervaren kan worden."

HANDVEST NPNL

In vervolg op de Ontwikkelingsvisie van Mecanoo uit 2019 is door de verschillende gebiedspartijen in 2020 een handvest opgesteld. Het belangrijkste doel is het ontwikkelen van NPNL tot een nationaal park van wereldklasse.

In het handvest worden drie opgaven omschreven voor het ontwikkelen van NPNL tot nationaal park van wereldklasse:

1. Versterken en verbinden van natuur: de natuurwaarde is de drager van het nationaal park.
2. Vergroten en versterken van natuurbeleving: mensen zijn van harte welkom en voelen zich welkom.
3. Verbinden van natuur en samenleving: versterken van de betrokkenheid van de samenleving bij en realiseren van draagvlak voor de natuur. Het park zit in het hart van mensen.

Voor elk van deze opgaven is een ontwikkelstrategie omschreven. Onder '**Natuur in ontwikkeling**' valt het garanderen van de basiskwaliteit van natuurgebieden door de verschillende terreinbeheerders. Daarnaast hebben de partners afgesproken zich in te spannen voor het realiseren van een robuust en veerkrachtig ecosysteem, het realiseren van eilanden en ondieptes en het versterken van de verbindingen binnen NPNL en tussen NPNL en natuurgebieden in de omgeving. '**Beleefbare natuur**' richt zich op mogelijkheden om de natuurbeleving te versterken. Dat vraagt om een heldere ruimtelijke structuur, voorzieningen, het ontwikkelen van de dijken als ruggengraat voor recreatieve verbindingen en het verbeteren van de bereikbaarheid, inclusief herkenbare entrées. Het '**Verbinden van samenleving en natuur**' is vertaald in het uitdragen van de unieke verhalen en waarden van NPNL en het duidelijk positioneren van het gebied. Daarnaast worden partijen uitgenodigd om actief de economische kansen binnen NPNL te benutten.[4]

GEBIEDSPROGRAMMA BOUWT VOORT OP ONTWIKKELINGSVISIE EN HANDVEST

Met dit Gebiedsprogramma NPNL Lelystad wil de gemeente Lelystad samen met de gebiedspartners inspelen op al deze opgaven. Dat betekent dat bij het prioriteren van projecten steeds gezocht wordt naar een goede balans tussen natuurbeheer en natuurbeleving. Daarnaast moeten de projecten aansluiten op de unieke verhalen en waarden van NPNL. Bij de uitwerking van projecten zal bovendien altijd gezocht worden naar aansluiting op de omgeving, door actief te participeren met omwonenden en lokale marktpartijen zo veel mogelijk te betrekken bij de uitvoering.

4 Bron: Handvest Nationaal Park Nieuw Land (2020).

2. AFWEGINGSKADER NPNL LELYSTAD

HET AFWEGINGSKADER ALS INSTRUMENT

Op dit moment is binnen NPNL Lelystad sprake van bijna 60 projecten en kansrijke ideeën, waarvan een kleine 30 in uitvoering is. De gemeente Lelystad heeft niet de capaciteit en de financiële middelen om de projecten die nog niet in ontwikkeling zijn tegelijk op te pakken. Dit Gebiedsprogramma zet daarom in op het selecteren van projecten met de hoogste prioriteit. Die projecten moeten aansluiten op de doelen en kaders die zijn opgenomen in de Ontwikkelingsvisie en het Handvest. Daarnaast moet het gaan om projecten die zo goed mogelijk aansluiten op de ruimtelijke opbouw van NPNL Lelystad en een zo groot mogelijke bijdrage leveren aan de ruimtelijke ontwikkeling van het gebied.

Dit vraagt om een ruimtelijk Afwegingskader. In samenwerking met de verschillende gebiedspartijen is daarom een Afwegingskader opgesteld dat bestaat uit negen hoofdkeuzes voor NPNL Lelystad, een zoneringskaart en een visiekaart. De verschillende onderdelen worden hierna beschreven.

NEGEN HOOFDKEUZES

De basis van het Afwegingskader wordt gevormd door negen hoofdkeuzes: 1 algemene hoofdkeuze en 8 ruimtelijke hoofdkeuzes. Al deze keuzes sluiten aan op de kaders en uitgangspunten uit de Ontwikkelingsvisie en het Handvest. Samenvattend gaat het om de volgende hoofdkeuzes:

1. Natuur is leidend! Behoud en versterken van de natuur staat voorop. Binnen die basis ontstaat ruimte voor natuurbeleving. Bij nieuwe ontwikkelingen is natuurinclusief ontwerpen de norm.
2. Niet alle delen van NPNL Lelystad zijn toegankelijk voor de mens. De natuurkernen worden zo rustig mogelijk gehouden.
3. Bezoekers worden opgevangen in de randen. Ook daar wordt mensen een NPNL-beleving van wetlands en bossen aangeboden. Er worden verschillende clusters onderscheiden, gericht op verschillende typen recreanten.
4. Ook binnen de randen van NPNL Lelystad blijft sprake van verschillen in gebruiksdruk (zie zoneringskaart op bladzijde 12). In en rond de clusters is het levendig. Hoe verder van de clusters vandaan, hoe rustiger het is.
5. Een bijzonder cluster wordt gevormd door het cluster landschapsbeleving. Vanaf de dijken en omliggende routes staan uitzicht en beleving centraal. De auto is hier te gast.
6. NPNL Lelystad is een groot gebied. Het is daarom belangrijk dat het recreatieve netwerk op orde is. Sommige schakels ontbreken nog.
7. Tussen A6 en Lage Vaart ligt een aantrekkelijk gebied qua natuur en landschap. Er liggen kansen om de beleving te versterken, losse gebieden te koppelen en de overgangszone richting het achterliggende agrarische gebied vorm te geven.
8. Het Hollandse Hout is een natuurgebied, het groen rond de toekomstige wijk Zuiderhage wordt een parkgebied. De Laan van Nieuw Land fungeert als overgangsgebied tussen beide gebieden.
9. Bezoekers wordt onderweg naar NPNL Lelystad al een NPNL-beleving aangeboden.

ZONERINGSKAART

De zoneringskaart richt zich op de toegankelijkheid van de verschillende deelgebieden binnen NPNL Lelystad. Deze is vastgelegd voor de periode tot 2040. Om kwetsbare natuur te beschermen wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden die jaarrond niet toegankelijk zijn, gebieden die beperkt toegankelijk zijn en gebieden die toegankelijk zijn voor recreanten. De natuurkernen zijn niet toegankelijk. Het gaat dan binnen NPNL Lelystad om het kerngebied Oostvaardersplassen, de Marker Wadden, Trintelzand en een aantal wat kleinere gebieden. De Driehoek bij het Buitencentrum van Staatsbosbeheer en een deel van het Kotterbos zijn een deel van het jaar niet toegankelijk. De overige delen van het gebied zijn in principe altijd toegankelijk voor recreanten. Wel wordt onderscheid gemaakt in het aantal bezoekers. Sommige gebieden moeten rustig blijven, andere kunnen levendig zijn.

Waar nodig is ook over de grenzen van NPNL Lelystad heen gekeken. Zo is ook een zonering ingetekend voor de randgebieden van het kerngebied Oostvaardersplassen aan de Almeerse zijde.

DOELGROEPEN EN CLUSTERS

De afgelopen jaren zijn door bureau Buhrs verschillende onderzoeken gedaan naar mogelijke doelgroepen die geïnteresseerd zijn in een bezoek aan Nationaal Park Nieuw Land. Daarbij heeft ook afstemming plaatsgevonden tussen Almere en Lelystad, zodat beide gemeenten voorzieningen realiseren die elkaar aanvullen en versterken. Voor NPNL Lelystad zijn vier kansrijke doelgroepen aangewezen. Het gaat om avontuurzoekers, rustzoekers, inzichtzoekers en plezierzoekers. In Bijlage 5 worden ze nader toegelicht. Bezoekers worden

uiteraard opgevangen in de gebieden die toegankelijk zijn. Er zijn vier typen clusters, gericht op verschillende typen bezoekers:

- Clusters gericht op **natuurbeleving**. Daarbij gaat het om de gebieden rond het Buitencentrum van Staatsbosbeheer, het ontvangstgebied op de Marker Wadden en de omgeving van NBC De Oostvaarders in Almere. Deze gebieden zijn gericht op mensen die de natuur in alle rust willen beleven. Het gaat dan vooral om wandelaars, fietsers en vogelaars. De doelgroep bestaat uit avontuurzoekers, rustzoekers en inzichtzoekers.
- Clusters gericht op **actieve natuurbeleving**. Hierbij gaat het om het gebied in en rond Poort Lelystad en delen van het Kotterbos. Deze gebieden zijn vooral bedoeld voor mensen die actief bezig willen zijn in de natuur. Het gaat dan om wandelen en fietsen, maar bijvoorbeeld ook om mountainbiken of kanoën. Avontuur- en plezierzoekers zijn hier op hun plek.
- Rond het werkeiland Lelystad en Batavialand liggen clusters gericht op **cultuurhistorie**. Hier is het verhaal over het ontstaan van de Flevopolders het meest tastbaar en uitlegbaar. Deze clusters zijn vooral gericht op inzicht- en rustzoekers.
- Tenslotte zijn er nog twee **leisureclusters**. Hier gaat het onder andere om winkelen en vermaak. Deze clusters zijn te vinden in het gebied rond het Bovenwater en Bataviastrand in combinatie met Bataviastad en Batavialand. Plezier- en inzichtzoekers zoeken dit soort gebieden op.

VISIEKAART

De opbouw van de visiekaart volgt de hoofdkeuzes voor NPNL Lelystad: eerst natuurbeheer en daarna natuurbeleving & educatie. In de ondergrond van de kaart wordt onderscheid gemaakt tussen kerngebieden natuur en overige natuurgebieden. In beide gebieden staat natuurbehoud en -versterking voorop. Ook het uitbreiden van de Marker Wadden en het verbinden van NPNL Lelystad met natuurgebieden in omgeving staan op de kaart. Daar overheen zijn de hiervoor beschreven bezoekersclusters en de belangrijkste bestemmingen ingetekend.

Met name binnen het netwerk van routes en structuren biedt de visiekaart aangrijpingspunten voor toekomstige verbeteringen. De kaart doet suggesties voor het invullen van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk en het verbeteren van de verblijfskwaliteit op de dijken. Daarnaast worden de belangrijkste entrées voor autoverkeer aangegeven. Het achterliggende idee is autoverkeer zo snel mogelijk ‘af te vangen’, zodat bezoekers verder per fiets, te voet of over het water het gebied in kunnen trekken.

TOEPASSEN AFWEGINGSKADER

Het Afwegingskader is bij het opstellen van dit Gebiedsprogramma gebruikt om projecten te prioriteren, waaruit naar voren komt waar Lelystad als gemeente op in wil zetten. Daarnaast kan het kader worden toegepast bij het beoordelen van toekomstige projecten.
Elk nieuw project moet in elk geval bijdragen aan het realiseren van één of meer hoofdkeuzes. Daarna kunnen de zonerings- en visiekaart worden gebruikt om de juiste locatie voor een nieuwe ontwikkeling binnen NPNL Lelystad te bepalen. De zoneringskaart bepaalt daarbij de mate van toegankelijkheid (en geeft daarmee aan welke doelgroep geschikt is), de visiekaart biedt de ruimtelijke kaders.

AFWEGINGSKADER 2040

Dit Afwegingskader voor projecten binnen NPNL Lelystad bestaat uit negen algemene en ruimtelijke hoofdkeuzes, een zoneringskaart en een visiekaart. De hoofdkeuzes zijn schematisch verbeeld. In de zoneringskaart is vooral de toegankelijkheid van gebieden vastgelegd. De visiekaart richt zich op gebruik en doelgroepen.

NPNL LELYSTAD

Algemene hoofdkeuze (1)

Natuur is leidend! Er wordt binnen NPNL Lelystad ingezet op behoud en versterken van de natuur én de natuurbeleving. Dit alles binnen de kaders van Natura2000 en NNN. Bij nieuwe ontwikkelingen is natuurinclusief ontwerpen de norm.

1

Ruimtelijke hoofdkeuzes (2 t/m 9)

Niet alle delen van NPNL Lelystad zijn toegankelijk voor de mens. Grote delen worden zo rustig mogelijk gehouden. Het gaat dan om het kerngebied Oostvaardersplassen en de Marker Wadden (inclusief Trintelzand). De natuur in deze gebieden wordt waar mogelijk verbeterd, uitgebreid en verbonden met natuurgebieden in de omgeving.

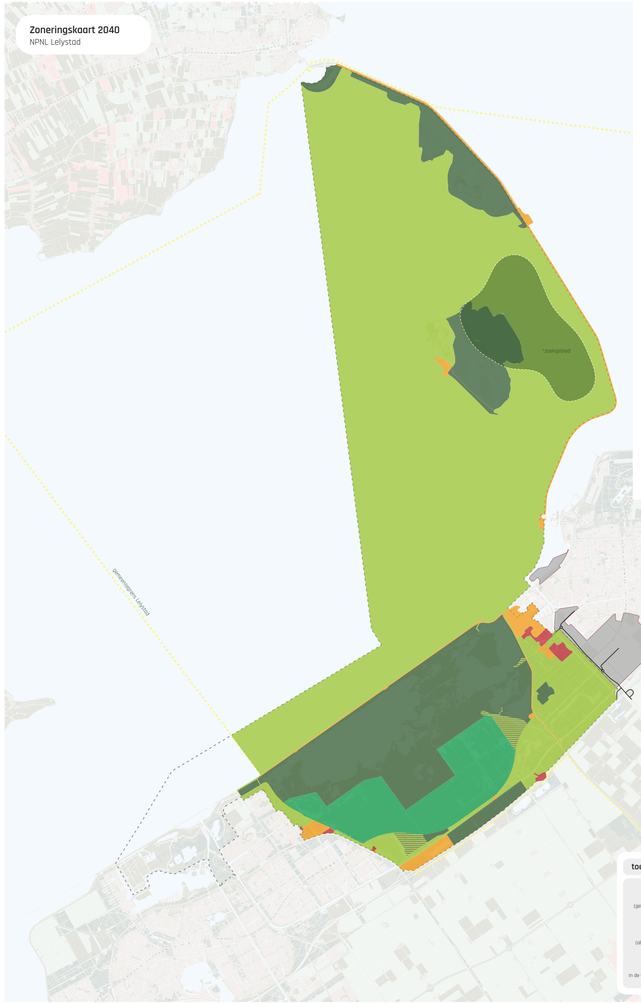
2

Bezoekers worden opgevangen in de randen van NPNL Lelystad. Ook daar wordt een NPNL-beleving van wetlands en bossen aangeboden. Er worden verschillende clusters onderscheiden, gericht op verschillende typen recreanten. In deze clusters kunnen mensen hun auto parkeren en van daaruit het gebied verder verkennen.

- Clusters natuurbeleving rond het Buitencentrum van Staatsbosbeheer (avontuur- en rustzoeker), het ontvangstgebied op de Marker Wadden (avontuur- en inzichtzoeker) en NBC De Oostvaarders.
- Clusters actieve natuurbeleving in en rond Poort Lelystad (avontuur- en plezierzoeker) en het Kotterbos (avontuur- en plezierzoeker).
- Clusters cultuurhistorie op en rond het werkeiland Lelystad (inzicht- en rustzoeker) en Batavialand (inzichtzoeker).
- Leisureclusters rond het Bovenwater (plezierzoeker) en Bataviastrand in combinatie met Bataviastad en Batavialand (plezier- en inzichtzoeker).

3

De afbeeldingen bij de negen keuzes zijn een vereenvoudigde weergave van onderdelen van de visiekaart. De visiekaart geeft een verdere uitwerking en detaillering.

In zowel de vereenvoudigde afbeeldingen als de zonerings- en visiekaart is consequent de grens van NPNL Lelystad aangehouden. Waar nodig is ook informatie opgenomen over het Almeerse deel van NPNL.

Ook binnen de randen van NPNL Lelystad blijft sprake van verschillen in gebruiksdruk. In en rond de clusters is het levendig. Hoe verder van de clusters vandaan, hoe rustiger het is.

4

Een bijzonder cluster wordt gevormd door het cluster landschapsbeleving. Vanaf het recreatieve hoofdnetwerk van de Oostvaardersdijk, Knardijk, Houtribdijk en Praambult staan uitzicht en cultuurhistorie centraal (rust- en inzichtzoeker). Voor de Knardijk en omliggende routes wordt ingezet op vertraging (auto te gast), met focus op étalage voor landschapsbeleving.

5

NPNL Lelystad is een omvangrijk gebied. Het is daarom belangrijk dat er een goed recreatief netwerk is van vaar-, wandel- en vooral fietsroutes. Met name ter hoogte van de Lage (Dwars)Vaart is nog sprake van een aantal ontbrekende schakels in het recreatieve netwerk.

6

Tussen A6 en Lage Vaart ligt een aantrekkelijk gebied qua natuur en landschap. Er liggen kansen om de beleving te versterken, losse gebieden te koppelen en de overgangszone richting het achterliggende agrarische gebied vorm te geven.

7

De Hollandse Hout is een natuurgebied, het groen rond de toekomstige wijk ZuiderC wordt een parkgebied. De Laan van Nieuw Land fungeert als grens tussen beide gebieden. Het verschil komt tot uitdrukking in de inrichting, het gebruik en de (hoeveelheid) routes binnen én tussen deze gebieden.

8

Bezoekers wordt onderweg naar NPNL Lelystad al een NPNL-beleving aangeboden. Dit gebeurt o.a. door het herinrichten van rotondes en een zorgvuldige vormgeving van de Laan van Nieuw Land en belangrijke entrees als de Buizerdweg. Auto's worden zo veel mogelijk opgevangen in de randen.

9

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap

3. UITVOERINGSPLAN NPNL LELYSTAD

3.1 HARDWARE: PROJECTEN EN FASERING

INLEIDING

Op basis van de visiekaart, zoneringskaart en leidende principes is in het gebiedsprogramma een concreet uitvoeringsplan uitgewerkt. Dit plan geeft richting aan de ontwikkeling van het Lelystadse deel van Nationaal Park Nieuw Land in de komende jaren. De uitvoering wordt gestructureerd langs vier samenhangende sporen:

1. **Hardware** betreft de projecten op het gebied van inrichting en ontwikkeling in de fysieke ruimte. Dit is een overzicht van zowel lopende als geplande projecten die relevant zijn voor het Lelystadse deel van het Nationaal Park. De prioritering van deze projecten is gebaseerd op hun bijdrage aan de overkoepelende visie en doelstellingen van NPNL. De projecten worden in onderlinge samenhang benaderd en integraal opgepakt.
2. **Software** richt zich op marketing, communicatie en participatie. Hier wordt ingegaan op de ontwikkeling van een integrale marcom-strategie een participatieaanpak. Het doel is om bewoners, bezoekers en belanghebbenden actief te betrekken bij de verdere ontwikkeling van het gebied en bij te dragen aan een breed gedragen parkidentiteit en herkenbaarheid.
3. **Orgware** omvat de benodigde organisatie- en governance-structuren. In dit onderdeel wordt een voorstel gedaan voor de samenwerking en afstemming tussen betrokken partijen, passend binnen de bredere aansturing van NPNL op overkoepelend niveau en op projectniveau. Ook de rol van de gemeente Lelystad en haar partners wordt hierin toegelicht.
4. **Financiering** sluit het uitvoeringsplan af met een overzicht van de verwachte investeringsbehoefte voor de komende vijf jaar. Hier wordt inzicht geboden in de mogelijke bronnen van (co-)financiering.

Samen vormen deze vier pijlers het fundament onder de uitvoering van het gebiedsprogramma. Ze geven richting aan de samenwerking in de komende jaren en maken het mogelijk om stap voor stap te werken aan een toekomstbestendig Nationaal Park Nieuw Land in Lelystad.

PRIORITEITSPROJECTEN

Er zijn op dit moment ruim 30 projecten en ideeën voor ontwikkelingen binnen NPNL Lelystad die nog niet in uitvoering zijn. Dat is te veel om allemaal in de komende jaren te realiseren. Bovendien worden niet al deze projecten vanuit NPNL uitgevoerd. Om te komen tot een werkbaar aantal projecten voor de komende 5 à 10 jaar is een selectie gemaakt waarbij de focus ligt op inzet vanuit de gemeente Lelystad. Deze selectie van projecten heeft prioriteit. Daarbij is vooral gekeken naar het creëren van meekoppelkansen met ontwikkelingen in en rondom NPNL die niet vanuit de gemeente worden uitgevoerd.

Opbouw van de projectenlijst

De komende jaren moet allereerst doorgewerkt worden aan het op orde houden en versterken van de natuurkwaliteit binnen NPNL Lelystad. Dat betekent een basis van projecten op het gebied van natuurbeheer waaraan sowieso gewerkt moet worden. Ook voor natuurbeleving geldt dat er projecten zijn die de basis leggen voor vervolgprojecten, hierbij ligt de focus op het verbinden van natuur en samenleving. De geprioriteerde projectenlijst bevat daarom zowel een **basis natuurbeheer** als een **basis natuurbeleving**. Daar bovenop is een lijst opgesteld met projecten waar **gemeente Lelystad op in wil zetten**. Deze lijst is voornamelijk gericht op natuurbeleving.
De projecten worden in de lijst hiernaast alleen bij naam genoemd. In totaal zijn 16 projecten in de lijst opgenomen. Op de volgende bladzijde worden ze inhoudelijk toegelicht.

Alle projecten binnen de drie categorieën hebben verschillende initiatiefnemers en zijn dus gezamenlijke projecten. In de tabel ‘Projecten en Hoofdkeuzes’ op bladzijde 18 is per project aangegeven bij welke organisatie het initiatief ligt.

Basis Natuurbeheer

De basis natuurbeheer bestaat uit drie projecten. Twee daarvan worden de komende jaren uitgevoerd. Het project Oostvaardersoevers heeft een langere looptijd.

A. Moerasreset
B. Marker Wadden Plus
C. Oostvaardersoevers

Basis Natuurbeleving

De basis natuurbeleving bestaat uit projecten die op dit moment in uitvoering of voorbereiding zijn. Ze zijn vooral opgenomen om aan te geven dat ze letterlijk de basis leggen voor eventuele vervolgstappen in en rond Poort Lelystad.

D. Poort Lelystad Fase 1 - Ontvangstgebied
E. Doorfietsroute Almere-Lelystad
F. Ecologische en beleefbare oevers Lage Vaart

Inzet Gemeente Lelystad

1. Uitkijktoren
2. Herontwikkeling van de Grote Praambult
3. Belvédère Knardijk
4. Rondweg Zuid
5. *Herkenbare entrees NPNL*
   - 5.1 Familie van kunstwerken
   - 5.2 Familie van rotondes
   - 5.3 Parkeerplaatsen NPNL
6. Kop van de Knardijk
7. Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied
8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone

Prioriteitsgebieden

De lijst met projecten maakt duidelijk naar welke gebieden binnen NPNL Lelystad de komende jaren de meeste aandacht uit zal gaan. Op het gebied van natuurbeheer gaat het om geheel NPNL Lelystad. De lijst met projecten waar de gemeente op wil inzetten, richten zich vooral op de dijken en hoofdroutes met bijbehorende entrees van het park, verbindingen en uitkijkpunten voor fietsers en voetgangers en het ontvangstgebied.

BEKNOPTE PROJECTOMSCHRIJVINGEN

Basis Natuurbeheer

A. Moerasreset: het ontwikkelen van circa 500 hectare jong riet, ten behoeve van moeras- en watervogels. Het gaat dan vooral om het tijdelijk verlagen van het waterpeil in het westelijke deel.
B. Marker Wadden Plus: het project richt zich op de aanleg van circa 1.000 hectare nieuwe natuur, waaronder ondiep water, plasdras en pioniermilieus. Tegelijkertijd wordt 65-80 miljoen m3 zand gewonnen voor commerciële doeleinden. De combinatie van natuurontwikkeling en zandwinning draagt bij aan ecologie en economie.
C. Oostvaardersoevers: de ecologische en recreatieve herinrichting van de overgang tussen de Oostvaardersplassen en het Markermeer. De natuurkwaliteit en beleefbaarheid van de oeverzone worden versterkt en de samenhang tussen land en water wordt vergroot aan de hand van waterin- en uitlaten en vispassages om vis en voedingsstoffen in het water uit te wisselen.

Basis Natuurbeleving

D. Poort Lelystad Fase 1 - Ontvangstgebied: een kwaliteitsimpuls voor de recreatieve infrastructuur, natuur en landschap van Poort Lelystad. Onderdelen hiervan zijn de aanleg en verbetering van wandel- en fietspaden, realisatie van parkeerplaatsen, bruggen en kano-in- en uitstapplekken, aanleg van een ecologische slenk, verbetering van landschappelijke inrichting, bijdrage aan biodiversiteit, projectcommunicatie richting belanghebbenden.
E. Doorfietsroute Almere-Lelystad: een doorfietsroute door het Hollandse Hout en het Oostvaardersveld, langs de Lage Vaart richting Almere. Deze draagt bij aan duurzame mobiliteit, betere bereikbaarheid en recreatieve ontsluiting van het park.
D. Ecologische en beleefbare oevers Lage Vaart: enerzijds inzetten op natuurversterking, geleidelijke oevers en versterking van de ecologische samenhang tussen Hollandse Hout en Zuiderhage. Anderzijds verkennen van natuurvriendelijke, beleefbare oevers voor het zuidelijk deel van de Lage Vaart.

Inzet Gemeente Lelystad

1. Uitkijktoren: een iconisch uitkijkpunt in het hart van het Hollandse Hout als landmark voor beleefbare natuur en onderdeel van Poort Lelystad. In het ontwerp van de toren zijn verblijf- en nestplaatsen voor verschillende diersoorten mee-ontworpen.
2. Herontwikkeling van de Grote Praambult: kwaliteitsslag voor het uitkijkpunt bovenop de Praambult. Dit vraagt om herinrichting van de locatie (verbeteren verblijfskwaliteit en beter zicht over het spoor), het verplaatsen van de parkeervoorziening en betere routes naar de Praambult vanaf het fietspad en de passantensteiger.
3. Belvédère Knardijk: het versterken van de natuurwaarde en beleving vanaf de dijk door deze te transformeren van verkeersroute naar een landschappelijk en recreatief lint. De dijk zal gaan functioneren als vertraagde route, uitkijkpunt en identiteitsdrager.
4. Rondweg Zuid: maakt onderdeel uit van de ‘visitors journey’ en daarmee een belangrijke aanrijroute naar NPNL. Moet gaan functioneren als toegangspoort tot het park. Middels kunstwerken en rotondes (zie projecten ‘herkenbare entrees’) moet de rondweg de identiteit van NPNL gaan versterken.
5. *Herkenbare entrees NPNL*
   5.1 Familie van kunstwerken: eenheid in bruggen, uitkijkpunten en entrees binnen het Nationaal Park als belangrijke dragers van de identiteit van het landschap.
   5.2 Familie van rotondes: herkenbare herinrichting van de middeneilanden van rotondes in en rond NPNL. De middeneilanden krijgen daarbij een uitstraling die past bij het nationaal park.
   5.3 Parkeerplaatsen NPNL: het realiseren van extra parkeergelegenheid aan de rondweg en in Poort Lelystad.
6. Kop van de Knardijk: het ontwikkelen van een aantrekkelijke plek, gericht op natuur, water en recreatie, op de bestaande strekdam die in het verlengde van de Oostvaardersdijk ligt. Het luwe gebied achter deze strekdam wordt benut voor een waterinlaat naar de Oostvaardersplassen.
7. Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied: het inrichten van het ontvangstgebied. Het verbeteren van de wandelroute door het Uilenbos richting de kop van de Knardijk. Afhankelijk van de hoeveelheid bezoekers een ontvangstgebouw realiseren, na eerst kleinschalige horeca/recreatieve functies een plek te geven.
8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone: het realiseren van nieuwe verbindingen voor voetgangers en fietsers tussen de toekomstige woonwijk Zuiderhage (uiteindelijk zo’n 25.000 inwoners), het Hollandse Hout en de momenteel doodlopende fietsroute ter hoogte van de Beverburcht in de A6-zone.

SAMENHANG TUSSEN PROJECTEN EN HOOFDKEUZES

Alle projecten in de lijst sluiten aan op twee of meer hoofdkeuzes uit het afwegingskader. Maar meestal zijn het er veel meer. Met de geselecteerde projecten is er aandacht voor alle hoofdkeuzes. En minstens zo belangrijk: geen van de projecten is strijdig met een van de hoofdkeuzes. Zie hiervoor de toelichting onder ‘ecologische toets’. De tabel hiernaast laat de samenhang zien tussen de projecten en de verschillende hoofdkeuzes uit het afwegingskader (bladzijde 12).

ECOLOGISCHE TOETS

Voor de basisprojecten natuurbeheer en natuurbeleving zijn de ecologische effecten op de omgeving binnen het project zelf al in beeld gebracht, of zal dit in de loop van het project nog gebeuren. Ook voor veel van de prioriteitsprojecten is al een ecologische toets uitgevoerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor de uitkijktoren. Voor sommige prioriteitsprojecten was bij het opstellen van dit Gebiedsprogramma nog geen inzicht in de consequenties voor de natuur in de omgeving. Buro Eco Consult is daarom gevraagd om voor een aantal projecten een quick scan te maken. Het gaat daarbij om een eerste beoordeling op hoofdlijnen. Een meer formele beoordeling zal bij verdere uitwerking worden opgesteld. De volgende prioriteitsprojecten zijn door Eco Consult tegen het licht gehouden:

2. Herontwikkeling van de Grote Praambult
3. Belvédère Knardijk
7. Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied
8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone

PROJECTEN	Initiatiefnemer	HOOFDKEUZES AFWEGINGSKADER 1	2	3	4	5	6	7	8	9
BASIS Natuurbeheer										
A. Moerasreset	SBB	✓	✓							
B. Marker Wadden Plus	NM	✓	✓							
C. Oostvaardersoevers	RWS	✓				✓				
BASIS Natuurbeleving										
D. Poort Lelystad Fase 1 - Ontvangstgebied				✓	✓		✓			
E. Doorfietsroute Almere-Lelystad	PF			✓		✓	✓	✓	✓	
F. Ecologische en beleefbare oevers Lage Vaart	PF	✓		✓			✓	✓		
Inzet Gemeente Lelystad										
1. Uitkijktoren				✓	✓					
2. Herontwikkeling van de Grote Praambult				✓	✓		✓	✓		
3. Belvédère Knardijk				✓	✓	✓				
4. Rondweg Zuid	PF					✓			✓	✓
Herkenbare entrees NPNL										
5.1 Familie van kunstwerken				✓	✓					✓
5.2 Familie van rotondes				✓	✓					✓
5.3 Parkeerplaatsen NPNL				✓	✓					✓
6. Kop van de Knardijk				✓	✓	✓				✓
7. Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied				✓	✓				✓	
8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone				✓	✓				✓	✓

SBB = Staatsbosbeheer NM = Natuurmonumenten RWS = Rijkswaterstaat PF = Provincie Flevoland Gemeente Lelystad

Tabel Projecten en Hoofdkeuzes

Eco Consult heeft bij de beoordeling gekeken naar de volgende criteria:

- Oppervlakteverlies.
- Chemische verstoring door o.a. verzuring of vermesting.
- Fysische verstoring als verdroging en vernatting.
- Verstoring door geluid, licht, trillingen en beweging.
- Ruimtelijke factoren.
- Gebiedsvreemde soorten.
- Cumulatieve factoren.

Die criteria zijn toegepast op de in de buurt aanwezige Natura2000 vogel- en habitatrichtlijngebieden, Natuurnetwerk Nederland gebieden (NNN) en in de omgeving verblijvende beschermde soorten. Dit laatste aspect is gebaseerd op waarnemingen in de Nationale Database Flora en Fauna. In alle gevallen was de conclusie dat uitvoering mogelijk is zonder grote negatieve ecologische effecten. Wel wordt voor de projecten 7 en 8 het advies meegegeven na te denken over het definitieve uitvoeringsgebied en eventuele compensatielocaties.

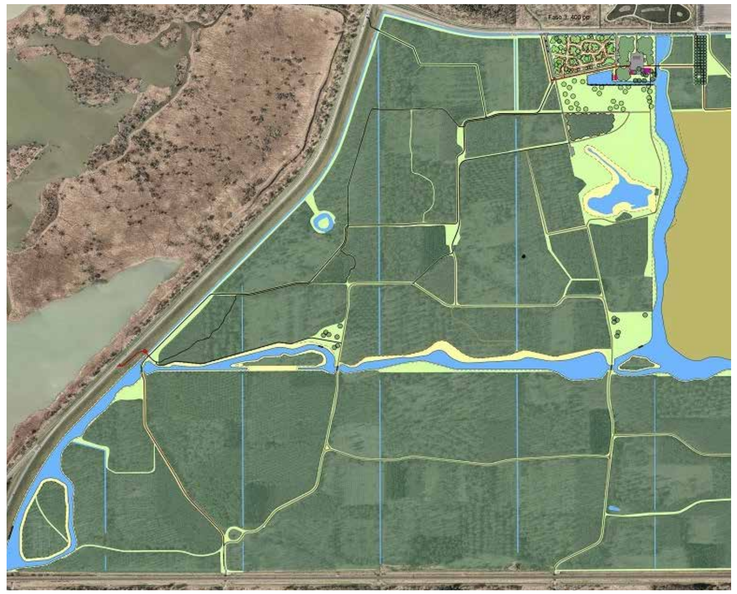
Door deze toets uit te voeren, wordt voldaan aan de algemene hoofdkeuze: Natuur is leidend. De volledige toetsing is terug te vinden in Bijlage 3.

BEDIENEN VAN DOELGROEPEN

Doordat de (prioriteits)projecten verspreid over NPNL Lelystad en de daarbinnen gelegen bezoekersclusters liggen, worden verschillende doelgroepen bediend. De tabel 'Projecten en Doelgroepen' hiernaast laat zien dat er met de geselecteerde projecten in de komende jaren voor elke doelgroep ontwikkelingen plaatsvinden. Dit zorgt er voor dat NPNL Lelystad aantrekkelijk is voor een zo breed mogelijk publiek.

Impressie vertragen Knardijk (Le Far West)

Plankaart Poort Lelystad

INZET GEMEENTE LELYSTAD	DOELGROEPEN			
	RUSTZOEKERS	INZICHTZOEKERS	AVONTUURZOEKERS	PLEZIERZOEKERS
1. Uitkijktoren			■	■
2. Herontwikkeling van de Grote Praambult	■	■		
3. Belvédère Knardijk	■	■		
4. Rondweg Zuid	gericht op alle doelgroepen			
Herkenbare entrees NPNL				
5.1 Familie van kunstwerken	■	■	■	■
5.2 Familie van rotondes	■	■	■	■
5.3 Parkeerplaatsen NPNL	■	■	■	■
6. Kop van de Knardijk	■	■		
7. Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied			■	■
8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone	■	■	■	■

Tabel Projecten en Doelgroepen

Impressie natuurtoren Torenvalkslenk (Natrufied architecture)

FASERING

Het schema op de volgende bladzijde biedt een globale fasering voor de projecten onder basis natuurbeheer, basis natuurbeleving en de lijst met projecten waar gemeente Lelystad op wil inzetten. Daarbij is uitgegaan van een periode van tien jaar, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen planvorming, realisatie en langer lopende projecten waarvoor het proces nog nader wordt bepaald.

Van de projecten onder **basis natuurbeheer** is de Moerasreset naar verwachting als eerste gerealiseerd vanwege een looptijd tot en met 2026. Beide andere projecten onder basis natuurbeheer worden de komende jaren voorbereid. Hiermee wordt de basis gelegd voor projecten op het gebied van natuurbeleving.

Ook de projecten onder **basis natuurbeleving** worden de komende jaren gerealiseerd. Poort Lelystad Fase 1 - Ontvangstgebied wordt op dit moment uitgevoerd en is in 2028 afgerond. De doorfietsroute tussen Almere en Lelystad wordt in 2026 gerealiseerd. Deze projecten maken verdere recreatieve ontwikkelingen in en rond het Hollandse Hout en het Oostvaardersveld mogelijk.
Het project Ecologische en beleefbare oevers Lage Vaart zit in de verkenningsfase en ziet de gemeente als een kans voor NPNL vanwege de mogelijke nieuwe verbindingen tussen natuur, fietser en wandelaar.

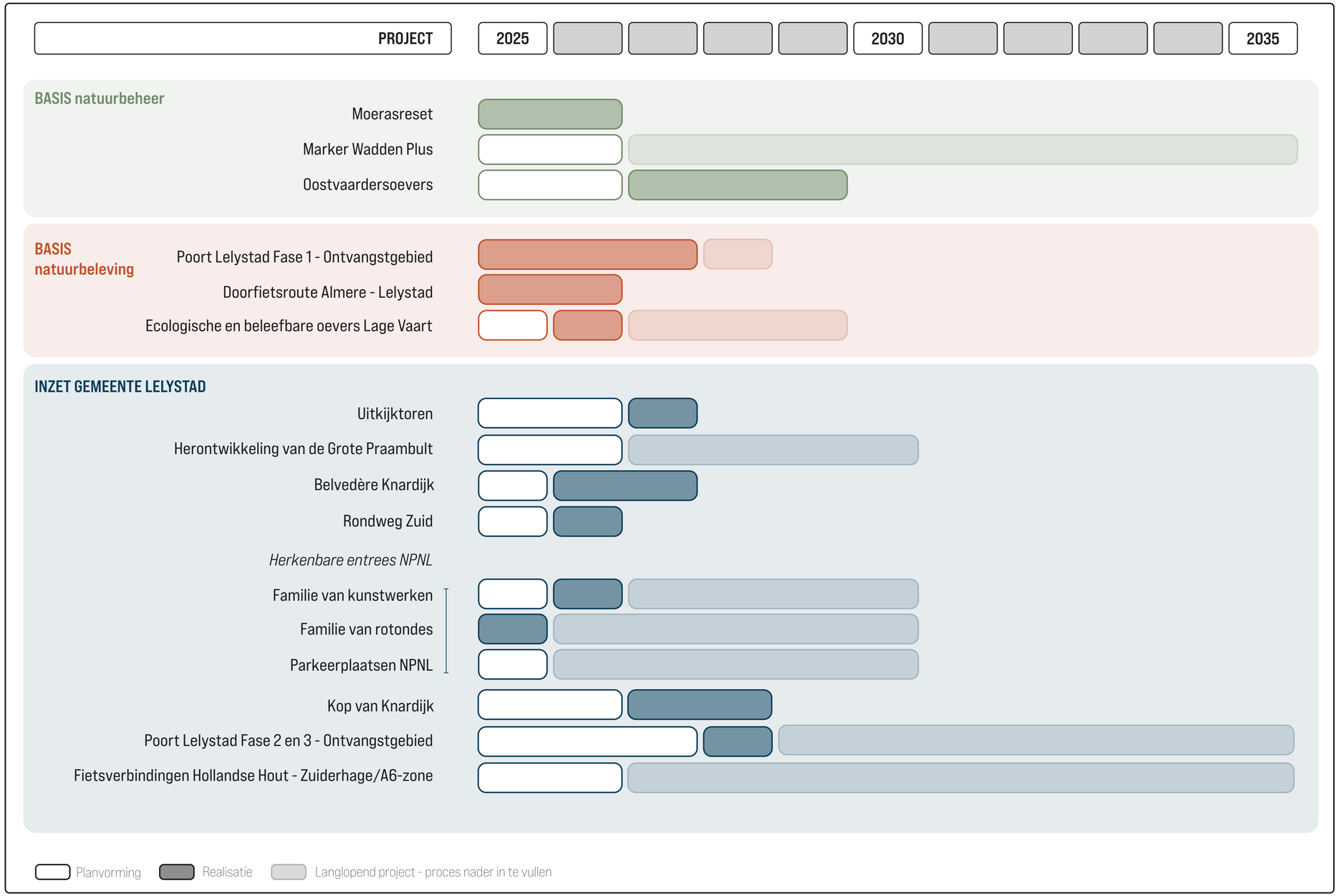
In de projectenlijst **inzet gemeente Lelystad** zijn Poort Lelystad Fase 2 en 3 - Ontvangstgebied en Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage / A6-zone langlopende projecten. Het uitvoeringsproces is namelijk sterk afhankelijk van andere projecten.

De komende jaren worden in Zuiderhage de eerste woningen ontwikkeld. Uiteindelijk zal de ontwikkeling van deze wijk zo'n 25 jaar duren, waarbij per jaar een kleine 500 woningen worden toegevoegd. Op dit moment zijn er al verschillende manieren om van Zuiderhage in het Hollandse Hout te komen.
Over een aantal jaar wordt, in combinatie met de ontwikkelingen van deze nieuwe wijk, een nieuwe fiets- en wandelverbinding over de Lage Dwarsvaart richting de dan gerealiseerde Poort Lelystad interessant. Die nieuwe verbinding past in een hoofdstructuur waarbij fietsers zo veel mogelijk via de bestaande fietsroute langs de Lage Dwarsvaart over het Hollandse Hout worden verdeeld. Dit maakt het mogelijk om het meest zuidelijke deel van het Hollandse Hout zo rustig mogelijk te houden. Een nieuwe brug over de Lage Vaart richting de Beverburcht draagt ook bij aan een zo goed mogelijke verdeling van fietsers over het gebied.

De uitkijktoren vormt een belangrijke versterking binnen Poort Lelystad, de uitvoering start in 2027. De planning is dat Fase 1 zich dan in de afrondende fase bevindt.

Vervolgens start Fase 2 en 3 van Poort Lelystad. Fase 2 vormt samen met Fase 3 een zogenaamd 'groeiscenario'. Eerst wordt er een plek voor tijdelijke en kleinschalige horeca en/of recreatieve functies gereserveerd, waarbij de hoeveelheid bezoekers wordt bijgehouden (Fase 2). Dit aantal bezoekers zal worden meegenomen in de afweging voor de investering in een ontvangstgebouw met uniek en onderscheidend aanbod (Fase 3).

Onder Herkenbare entrees NPNL zijn twee projecten opgenomen die in de toekomst als iconen voor het gebied kunnen gaan fungeren. Deze zichtbare objecten in het landschap

Fasering Basis- en Prioriteitsprojecten

(kunstwerken en rotondes) zullen worden gerealiseerd in combinatie met projecten als Rondweg Zuid, de Knardijk en de bruggen over de Lage Dwarsvaart en zijn momenteel in voorbereiding. Aan de rondweg en in Poort Lelystad zal tevens extra parkeergelegenheid worden gerealiseerd ten behoeve van de toegankelijkheid van het nationale park.

Afronding van de Belvedère Knardijk biedt de kans om de kwaliteiten op de Kop van de Knardijk nog meer tot hun recht te laten komen, door hier een bijzondere plek te creëren. Dit proces bevindt zich momenteel in de ontwerpfase.

Tot slot zijn de voorbereidingen voor de vervolgfase van de herontwikkeling van de Grote Praambult gestart. De nieuwe infrastructuur van de doorfietsroute vormt de basis voor het optimaliseren van deze locatie.

AANVULLENDE KANSEN EN KANSRIJKE THEMA'S

Het gebiedsprogramma voor NPNL Lelystad biedt meer dan alleen fysieke projecten: het is ook een **proeftuin voor vernieuwing, verbinding en verdieping**. Door slimme koppelingen te leggen en thematische kansen bewust op te pakken, wordt de impact vergroot én ontstaat ruimte voor innovatie. Binnen dit programma zijn vier thematische lijnen geïdentificeerd die in samenhang met de projecten verder worden ontwikkeld.

Op overkoepelend niveau (projectgroep NPNL) in het Nationaal Park Nieuw Land worden diverse thema's parkbreed opgepakt, waaronder gezondheid, educatie, kennisontwikkeling en duurzaamheid. Gemeente Lelystad ziet hierbij sterke inhoudelijke verbindingen met onder andere het Kenniscentrum Nieuwe Natuur, de Agenda Natuur en het gemeentelijk beleid op het gebied van recreatie en toerisme.

Door actief de verbinding te leggen tussen deze beleidslijnen en de ambities binnen NPNL, draagt Lelystad bij aan gezamenlijke opgaven en versterking van het gebied. De gemeente levert daarnaast een financiële bijdrage via de jaarlijkse financiering aan het overkoepelend programmabureau van NPNL (zie investeringsbegroting op bladzijde 26).

Voor het verbeteren van natuurbeheer en natuurbeleving en educatie in NPNL Lelystad liggen er naast het realiseren van de basis- en prioriteitsprojecten nog verschillende andere kansen:

- Gezondheid: gezond gedrag kan worden bevorderd, door in de directe woonomgeving goede mogelijkheden aan te bieden om te fietsen, wandelen en kanoën. Daarnaast zijn er veel onderzoeken die aantonen dat in de natuur zijn of kijken naar de natuur positieve effecten heeft op de gezondheid. Mensen kunnen in de natuur ontspannen en een verblijf in de natuur kan bijdragen aan herstel van stress en aanzetten tot sociaal contact.
- Binnen de kaders die het Afwegingskader stelt liggen binnen NPNL Lelystad ook kansen voor ondernemers. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van een natuurcamping en ecolodges of andere voorzieningen die aansluiten op het profiel van een van de clusters. Voor het ontvangstgebouw in Poort Lelystad zal gezocht worden naar een ondernemer die de horeca wil uitbaten.

Fietsrustpunten: beleving en functionaliteit verbinden

Langs de hoofd- en doorfietsroutes binnen NPNL Lelystad wordt een netwerk van fietsrustpunten gerealiseerd. Dit is een concrete koppelkans door werk met werk te maken via de toekomstige projecten. Op basis van eerder opgesteld kader zijn vier typen gedefinieerd: van basispunt met drinkwater en gereedschap, toiletvoorzieningen, tot uitgebreide locaties met horeca of uitzicht.

Aanpak:

- In alle relevante projecten (zoals Praambult, Poort Lelystad, Kop van de Knardijk) wordt bekeken welk type rustpunt past.
- Realisatie gebeurt gefaseerd, met inzet op seizoensgebonden voorzieningen, mobiele units (zoals foodtrucks) en zichtbare verbinding met het parkverhaal.
- Fietsrustpunten worden voorzien van gebiedsinformatie, herkenbare stijl en zitplekken en zijn afgestemd op doelgroep en zonering.
- Er wordt aansluiting gezocht met het Fietspauzepunten-programma van de provincie.

Ecologische kansen

Als bijvangst van o.a. de ecologische toets zijn ideeën verzameld voor het versterken van de ecologische kwaliteit van een aantal projecten:

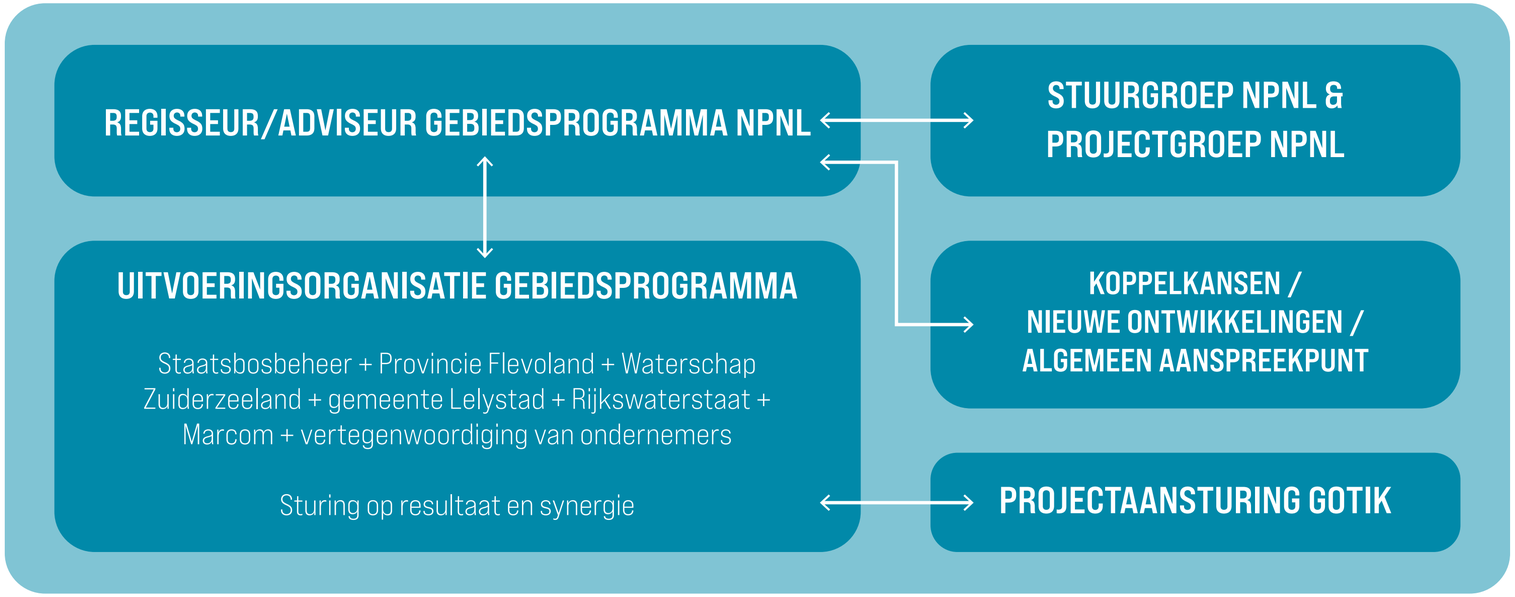
- Praambult: uitvoering als arendsnest, met bovenop het nest korte vegetatie en broedgelegenheid voor vogels zoals meeuwen of scholeksters. Nestkasen inbouwen in de wanden en een vleermuiskelder realiseren onder het nest. Vanuit het nest kan met een camera in de kelder worden meegekeken (bijvoorbeeld met een permanente warmtebeeldcamera).
- Doorfietsroute: gekoppeld aan de uitvoering natuurvriendelijke oevers langs de Lage Vaart realiseren (daar wordt tegelijktijd de beschoeiing vervangen).

3.2 ORGWARE: ORGANISATIE EN SAMENWERKING

Organogram

De uitvoering van het gebiedsprogramma voor het Lelystadse deel van Nationaal Park Nieuw Land vraagt om heldere rollen, borging van samenhang, en afstemming met de overkoepelende governance van het park. Het organogram hiernaast geeft een overzicht van de opbouw van de organisatie (governance) van Nationaal Park Nieuw Land. We informeren vanuit Lelystad de Stuurgroep dat het gebiedsprogramma in lijn is met het handvest. Dit wordt ondersteund door de projectgroep. Daaronder hangen verschillende programmateams. Het programmateam Lelystad richt zich specifiek op het Lelystadse deel van NPNL. Er is ook een programmateam Almere.

Nationale parkstructuur

Op zowel parkbreed als overkoepelend niveau zijn er twee centrale organen:

- De **Stuurgroep NPNL**, waarin de verantwoordelijke wethouder namens de gemeente Lelystad deelneemt, stuurt op de lange termijn ontwikkeling van het park.
- De **Projectgroep NPNL**, waarin ambtelijke vertegenwoordigers van de partners toezien op uitvoering van het gezamenlijke werkplan en parkbrede projecten.

Lelystadse gebiedsgovernance

Voor het Lelystadse deel wordt voorgesteld om een **Uitvoeringsregisseur NPNL Lelystad** aan te stellen. Deze persoon:

- vertegenwoordigt de gemeente in de Projectgroep NPNL;
- voert de dagelijkse regie op het uitvoeren van het **gebiedsprogramma Lelystad** en de daaraan verbonden projecten;
- bewaakt inhoudelijke en financiële samenhang tussen parkbrede NPNL-projecten en Lelystadse gebiedsprojecten.

Uitvoeringsorganisatie Gebiedsprogramma NPNL Lelystad

De gebiedsregisseur geeft leiding aan een **uitvoeringsorganisatie en stuurt op de onderliggende projecten**, bestaande uit projectleider en adviseurs van:

- Gemeente Lelystad (beleid en uitvoering)
- Provincie Flevoland
- Staatsbosbeheer
- Waterschap Zuiderzeeland (agendalid)
- Rijkswaterstaat (agendalid)
- Marcom-adviseur NPNL
- Vertegenwoordiging van ondernemers en private partijen

De uitvoeringsorganisatie stuurt op **projectresultaat en synergie** tussen de gebiedsprogramma-projecten om de visie te verwezenlijken.

Projectleiders van de afzonderlijke projecten worden periodiek uitgenodigd om de voortgang en integrale kansen te presenteren. Van hen wordt verwacht dat zij hun project aansturen volgens de **GOTIK-methodiek** (Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit) en op die manier gestructureerd terugkoppelen. Vanuit de uitvoeringsorganisatie wordt periodiek een voortgangsrapportage opgesteld die zowel inhoudelijk, financieel en planning technisch de voortgang in beeld
De gebiedsregisseur is verantwoordelijk voor de samenhang in aanpak, voortgang en resultaat. Er kan gekozen worden voor een periodiek overleg met de leden van de samenwerkingspartners Provincie en Staatsbosbeheer (kernteam), en periodiek een breder overleg.

3.3 FINANCIERING

Overzicht kosten en financiering

De tabel op de volgende bladzijde geeft een overzicht van de investeringsbegroting voor de periode 2025-2030. Daarbij is rekening gehouden met middelen voor proceskosten, marketing, communicatie en overige overkoepelende kosten. Het betreft een voorlopige begroting.

Gemeente Lelystad zet in op zichtbaar resultaat. Op korte termijn ligt de focus op het samen met partners realiseren van de uitkijktoren en de doorontwikkeling van Poort Lelystad fase 2 (en indien haalbaar een start van fase 3). In de komende periode wordt met de gebiedspartners verder gesproken om per project niet alleen de gemeentelijke bijdrage te concretiseren, maar ook de benodigde co-financiering te organiseren.

Uitgangspunt is dat projecten starten zodra de financiële dekking is geborgd, zodat over vijf jaar concreet zichtbaar resultaat is geboekt en een aantoonbare bijdrage is geleverd aan de ontwikkeling van beleefbare natuur.

INVESTERINGSBEGROTING 2025-2030	Geraamde totaalkosten van de investering	Bestaande financiële dekking	Herkomst (beoogde) dekkingsbronnen	Voorstel financiering door gemeente (als totaalbedrag)
Fysieke uitvoeringsprojecten waarbij binnen nu en 5 jaar resultaat van te zien is in NPNL				
1. Uitkijktoren	€ 2.100.000	€ -	Gemeente + Provincie +Leader + SBB	€ 500.000
2. Herontwikkeling van de Grote Praambult	€ 750.000	€ -	Gemeente + Provincie (heeft al parkeerplaatsen toegezegd)	€ 350.000
3. Belvédère Knardijk	€ 3.000.000	€ 1.000.000	Gemeente + Provincie (er is al van beide 500k + 500K)	€ 1.000.000
Herkenbare entrees en fietsverbindingen NPNL 5.1 Familie van kunstwerken 5.2 Familie van rotondes 5.3 Parkeerplaatsen NPNL 8. Fietsverbindingen Hollandse Hout - Zuiderhage/A6-zone	€ 575.000	€ -	Gemeente	€ 575.000
6. Kop van de Knardijk	€ 5.220.670	€ 500.000	Gemeente + Provincie (er is al 500k gemeente + 4 mio Provincie die te verdelen is)	€ -
Proceskosten, programma management, Marcom, partneraandeel aan NPNL overkoepelende projecten die generiek voor het park zijn				
Planvorming: Poort Fase 2 en 3 door projectleider/experts	€ 425.000	€ -	Gemeente	€ 425.000
Marcom (5 jaar)	€ 257.600	€ -	Gemeente	€ 257.600
Regisseur NPNL (is tevens linking pin met SG/PG NPNL) voor 5 jaar	€ 360.000	€ -	Gemeente	€ 360.000
Inbreng gemeente Lelystad NPNL overkoepelend (4 jaar schatting)	€ 200.000	€ -	Gemeente	€ 200.000
SUBTOTAAL	**€ 12.888.270**	**€ 1.500.000**		
Overige werk met werk projecten				
Fiets- en ecologsiche verbindingen Zuiderhage compleet maken F. Ecologische en beleefbare oevers Lage Vaart 8. Verbeteren fietsverbindingen Zuiderhage	pm		ntb	
TOTALE INVESTERING: Optioneel - voor na 5 jaar, vanaf 2031				**€ 3.667.600**
7. Poort Lelystad Fase 3 - Ontvangstgebied Ontvangstgebouw/horeca/compleet maken	€ 5.000.000			
TOTAAL	**€ 17.888.270**			

COLOFON

Dit gebiedsprogramma voor NPNL Lelystad is opgesteld door bureau Nieuwe Gracht, in opdracht van de gemeente Lelystad.

Het programma is tot stand gekomen aan de hand van verschillende workshops, in samenwerking met de volgende projectgroep:

Gemeente Lelystad
Niels Back
Chantal Bleeker
Anne Kok
Jessie Kroon
Kim Lodewijk
Susanne Marquering
Bart Molendijk
Jan-Willem Peerenboom
Nelle-Marie Peters
Joost Stoffers

Provincie Flevoland
Teun Gerritsen
Arthur Jongeneelen
Rita van Laar

Staatsbosbeheer
IJsbrand Zwart

Natuurmonumenten
Elsa Pater
Saskia Wijte

Waterschap
Thomas van Bergeyk

Flever
Martijn Brenkman

Coalitie het Blauwe Hart Natuurlijk
Jolanda Taal

Bureau Nieuwe Gracht
Jan Willem Tap
Iris Westerink
Nadèche Westrus

Extern
Ellen Mettes (Planmaat)
Jan Oosterman (Oosterman Vrijetijdszaken)
Ron Theunisz (Eco Consult)

BIJLAGE 1 - OVERZICHT PROJECTEN

PROJECTEN | BUITEN NPNL LELYSTAD

4. Almeersepoort NPNL
8. Aanleg passantensteigers Vaartsluisbos
11. Versterkingsopgave dijktraject havendam vluchthaven Blocq van Kuffeler
20. Almeersepoort: uitbreiding Oostvaarders
21. Almeersepoort: vergroten beleefbaarheid Kotterbos
22. Almeersepoort: versterken Oostvaardersbos
29. Realiseren nieuw bezoekerscentrum De Trekvogel
36. Ontwikkeling Batavialand (onderdeel programmering doelgroepen MarCom)
45. Laan van Nieuw Land
46. Onderzoek natuurinclusieve landbouw oostkant A6
50. Aanleg passantensteiger in het Vaartsluisbos
51. Verbreden A6
52. 360 KV hoogspanningsleiding
53. Ontwikkeling woonwijk Zuiderhage
54. Versterking IJsselmeerdijk, met vooroeveroplossing
58. Vispassage gemaal Blocq van Kuffeler

PROJECTEN | AFGEROND OF (BINNENKORT) IN UITVOERING

6. Aanleg passantensteigers Lage Dwarsvaart
7. Aanleg passantensteiger(s) Lage Vaart t.h.v. Praambult
12. Moerasreset Oostvaardersplassen
14. Herstel passantensteigers Lage Knarsluis
15. Vervanging / aanvulling straatmeubilair (heel NPNL)
16. Grazige deel Oostvaardersplassen: versterken visintrek
17. Grazige deel Oostvaardersplassen: realiseren uitkijktoren De Roerdomp op hoek driehoek, waterlanden, moeras
18. Grazige deel Oostvaardersplassen: aanpassen uitkijktoren Zeearend
19. Grazige deel Oostvaardersplassen: realiseren trekpontje
23. Fase 1 Poort Lelystad: realiseren 100 parkeerplaatsen, aanleg slenk, aanleg steigers, verbreden fietspaden en uitbreiden wandelpaden
24. Slenk Hollandse Hout, tussen Buizerdweg en spoor
25. Natuurlodges Huttopia
26. Plus op Poort Lelystad: wandelpad Knardijk
27. Plus op Poort Lelystad: glijbaan Knardijk
28. Plus op Poort Lelystad: ruiterroute
37. Doorfietsroute Almere - Lelystad
43. Gebiedsaanduiding en bebording naar en binnen het park
48. Oostvaardersveldzone: kavel Knarsluis
49. Oostvaardersveldzone: realisatie bos in A6-zone
59. Vaartplas: omvormen naar moeras, als verlengstuk van het Kotterbos / OVP
-- Observatorium Oostvaardersplassen, op overgang graslanden en moeras
-- Anna's Hollandse Hout
-- Etalage A6
-- Slenken Hollandse Hout (Torenvalkweg en Torenvalktocht Knardijk)

-- = projecten toegevoegd tijdens de 2e workshop

PROJECTEN | NATUURBEHEER

3. Oostvaardersoevers: verbinden Markermeer, OVP en Lepelaarplassen
13. Marker Wadden Plus: doorontwikkeling eerste fase Marker Wadden: robuuste land-water overgangen en uitbreiding areaal ondiep water (samengevoegd met 60. Doorontwikkeling 1e fase Marker Wadden)
47. Ecologische verbinding Oostvaardersplassen: herstel van habitat en mogelijkheid voor visintrek

-- Realiseren vispassages + KRW (slenken Hollandse Hout)
-- Onderzoek naar binnendijkse ecologische verbindingen (NNN) in combinatie met versterken beleefbaarheid (overlap met project 3)

-- = projecten toegevoegd tijdens de 2e workshop

PROJECTEN | NATUURBELEVING (BELEEFBAARHEID & RECREATIE)

5. Uitkijktoren Poort Lelystad (icoon van NPNL Lelystad)
9. 5 kilometer Knardijk: uitvoeren herinrichting (relatie met 35. Kop van de Knardijk)
    -- Mooie beleving bosrand: bosrand diverser en minder recht maken
    -- Op termijn doortrekken richting Harderwijk
30. Ontvangstgebouw(en) + mogelijke horeca Hollandse Hout (toegangspoort Hollandse Hout)
31. (Afronden) verbreden fietspaden Hollandse Hout
32. Brug over slenk bij Buitencentrum
34. Herontwikkeling Praambult (versterken aantrekkelijkheid plek/uitzichtpunt, parkeren anders regelen en aantakken fietsroute en steiger Lage Vaart)
35. Kop van de Knardijk: aantrekkelijke ontmoetings- en uitzichtplek maken, oversteekbaarheid weg verbeteren, eindpunt route Uilenbos (is onderdeel van 3. Oostvaardersoevers)
40. Familie van rotondes: herinrichting (middeneilanden) 17 rotondes in en rond NPNL (deels gekoppeld aan 45. Laan van Nieuw Land)

-- Fase 2 Poort Lelystad
    -- Accommodatie voor kanoverhuur + haventje (kanoën op slenk)
    -- Aanvullende steigers slenk (er zitten ook al steigers in fase 1 Poort Lelystad)
    -- Wandelroute tussen Poort Lelystad en Kop Knardijk via het Uilenbos (zie ook bij infra & bereikbaarheid)
-- Onderzoeken aanvullende mogelijkheden Hajé-gebied: welke doelgroepen trekt dit aan, onderscheid tussen beleving vanaf A6 en Trekweg, wat wel en niet verbinden enz.
-- Wildarena Kotterbos
-- Onderzoeken Kenniscentrum Nieuwe Natuur
-- Ontwikkelen cluster cultuurhistorie op en rond werkeiland
-- Doorontwikkelen locatie Trintelhaven (horeca, voetgangersbrug over N307, vlonderpad door natuurgebied, kijkschermen enz.)
-- Doorontwikkelen locatie Bataviastrand (horeca, verblijf, strand en andere voorzieningen)
-- Relatie doorfietsroute met recreatieve mogelijkheden uitwerken: stopplekken, natuurbeleving, horeca, sport enz. (relatie met 38. en 41. Oevermaatregelen vaarten)
-- Beleefbaar maken van Oostvaardersoevers / natuur langs Oostvaardersdijk: (1) zichtbaar maken wat Oostvaardersoevers doet en (2) beleefbaar maken (recreatieve waarde toevoegen)

-- = projecten toegevoegd tijdens de 2e workshop

PROJECTEN | NATUURBELEVING (INFRA & BEREIKBAARHEID)

10. Verkeersmaatregelen Houtribdijk: vergroten verkeersveiligheid, verleggen fietspad en verbeteren aansluiting Bataviastrand en Trintelhaven (gekoppeld aan --. doorontwikkeling locatie Trintelhaven)
33. Versmallen Praamweg
    -- Afsluiten Torenvalkweg (tussen Knardijk en Lage Dwarsvaart)
    -- Relatie met recreatieve mogelijkheden uitwerken: stopplekken, horeca, sport enz. (zie ook onder beleefbaarheid & recreatie)
38. Oeverbeschermingsprogramma tranche 1: vervangen oevers bocht Lage Vaart - Lage Dwarsvaart (relatie met --. doorfietsroute)
41. Meerjarenprogramma oevermaatregelen: herstellen en vervangen oevers van de vaarten (relatie met --. doorfietsroute)
42. Fietsrustpunten: realiseren rustpunten met faciliteiten als toilet, waterdrinkpunt, oplaadpunt, bandenplak, uitkijkpunt enz.
    -> wat is de gewenste hoofdstructuur en waar liggen dan logische en bijzondere rustplekken
44. Bootverbinding Marker Wadden via Knardijk (lange termijn)
55. Actualisering van de wegcategorieën (randvoorwaarde / gegeven)

-- Bezoekers sturen naar poortgebieden (nudging)
-- Wandelroute tussen Poort Lelystad en Kop Knardijk via het Uilenbos (zie ook bij beleefbaarheid en recreatie)
-- Verbindingen voor fietsers en wandelaars tussen ZuiderC en Hollandse Hout: logische routes i.c.m. logische zonering druk-rustig
-- Fietsverbinding A6-zone - ZuiderC: logische koppeling voor doodlopend fietspad (relatie met --. Verbindingen voor fietsers en wandelaars tussen ZuiderC en Hollandse Hout

-- = projecten toegevoegd tijdens de 2e workshop

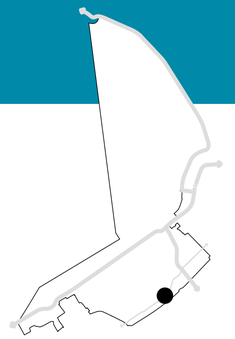
BIJLAGE 2 - RUIMTELIJKE VERKENNINGEN

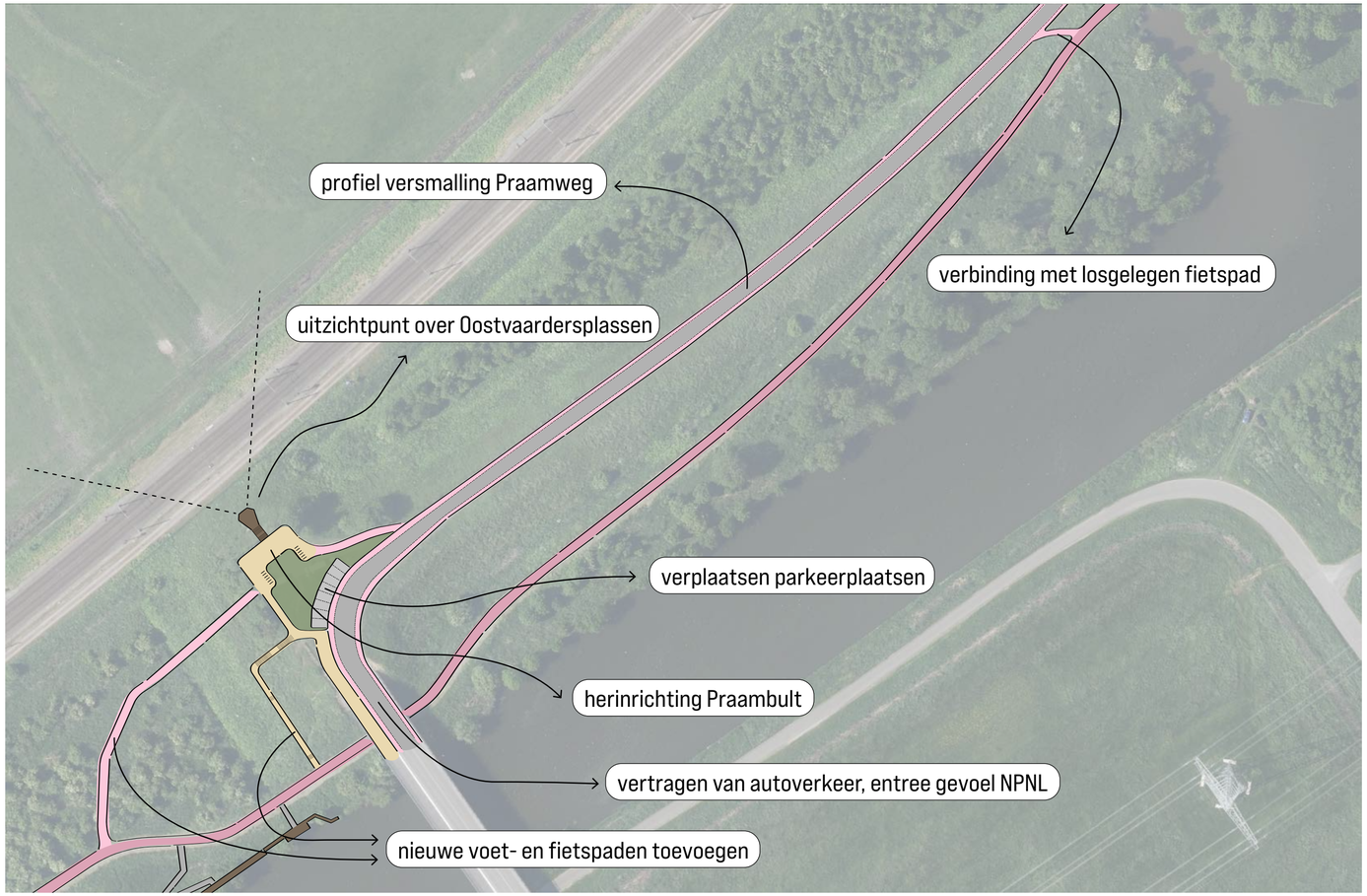
HERONTWIKKELING GROTE PRAAMBULT

Ruimtelijke kaders en kansen
- Verblijfskwaliteit op de Praambult versterken -> auto's er af, hinder spoor verminderen, object toevoegen.
- Poortfunctie Nationaal Park (i.c.m. brug over Lage Vaart) -> logisch startpunt versmallen Praamweg.
- Verbeterde aansluiting fiets en voetganger en vanaf steiger aan Lage Vaart.

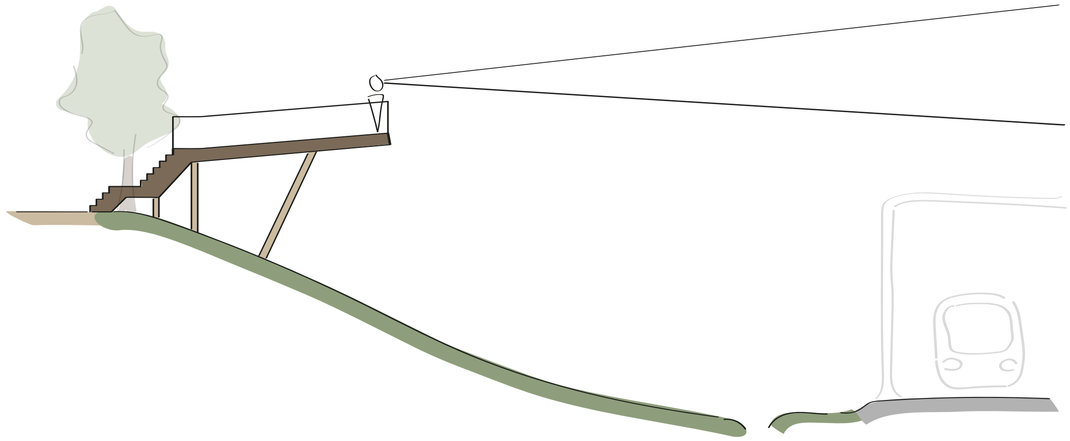
Bandbreedte
Minimaal: verblijfskwaliteit versterken (auto's er af) en betere aansluiting voor fiets, voet en boot
Maximaal: hinder spoor verminderen door object / uitkijkpunt toe te voegen

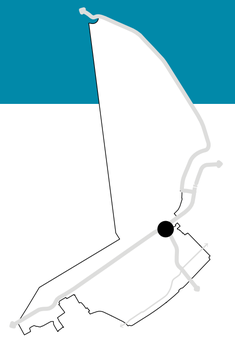

OOSTVAARDERSOEVERS: KOP VAN DE KNARDIJK

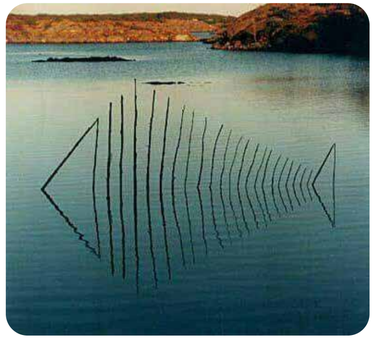
Het project ‘Uitwerking Belevingswaarde Oostvaardersoevers’ bevat drie ruimtelijke voorstellen voor de locatie Kop van de Knardijk. Het derde voorstel: over de dijk, is in deze bijlage opgenomen als ambitie binnen het Gebiedsprogramma NPNL.

Kop van de Knardijk - ‘over de dijk’

Het ruimtelijke voorstel voor maatregelen ‘over de dijk’ is vooral gericht op de kop van de strekdam. Hier wordt een ronde trappartij gerealiseerd. Het middendeel is beklimbaar en ongeveer 5 meter hoog. Daarmee ontstaat aan het eind van de Dam een uitkijkpunt, dat voor mensen kan uitgroeien tot een doel van een wandeling of fietstocht.

Vanaf het beklimbare middendeel hebben mensen een prachtig uitzicht over het Markermeer, het luwe gebied achter de strekdam, het Bovenwater en de Oostvaardersplassen. Dit is daarmee de perfecte plek om het ontstaan van Flevoland, het verhaal van de Oostvaardersdijk en het verhaal van Oostvaardersoevers te vertellen. Dat kan met informatieborden, maar beter nog wordt dit geïntegreerd in de trappartij.

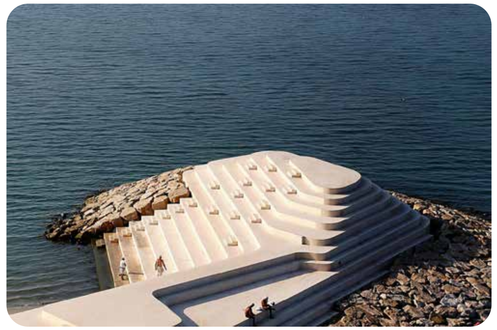

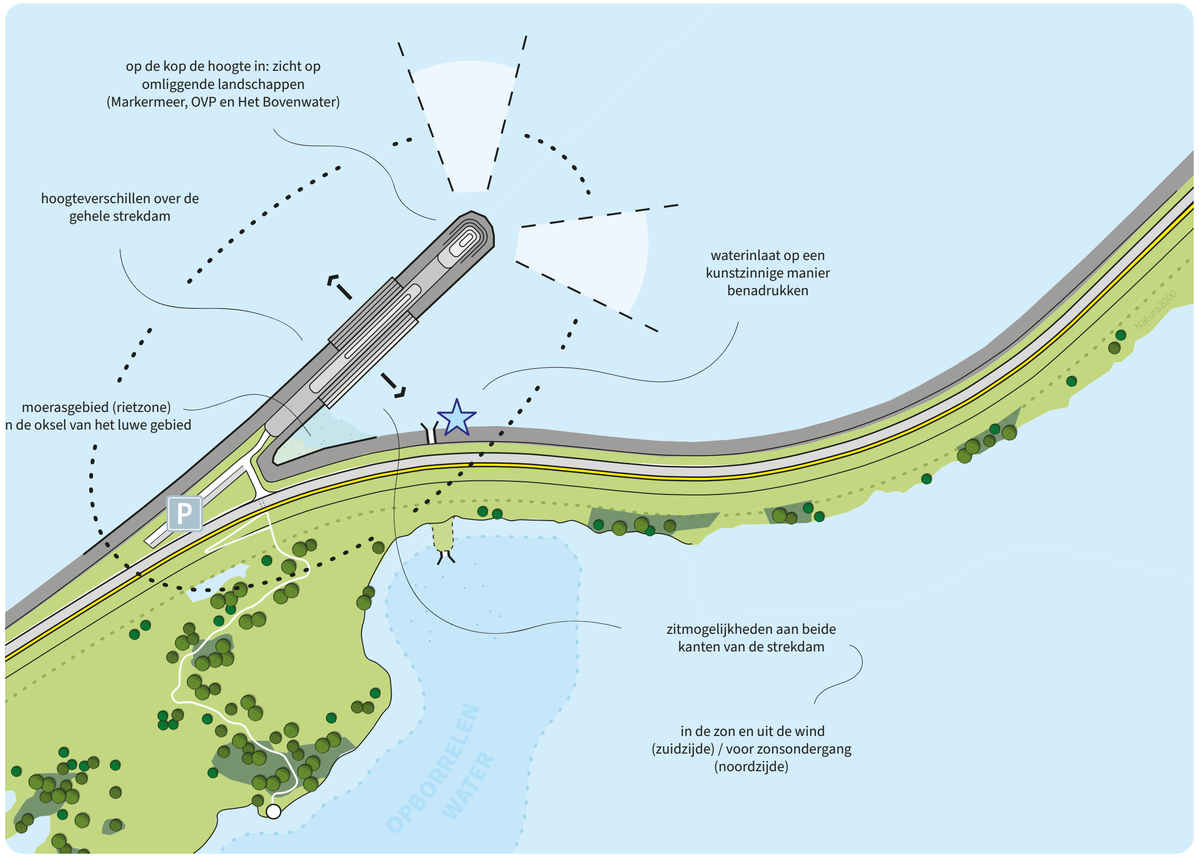

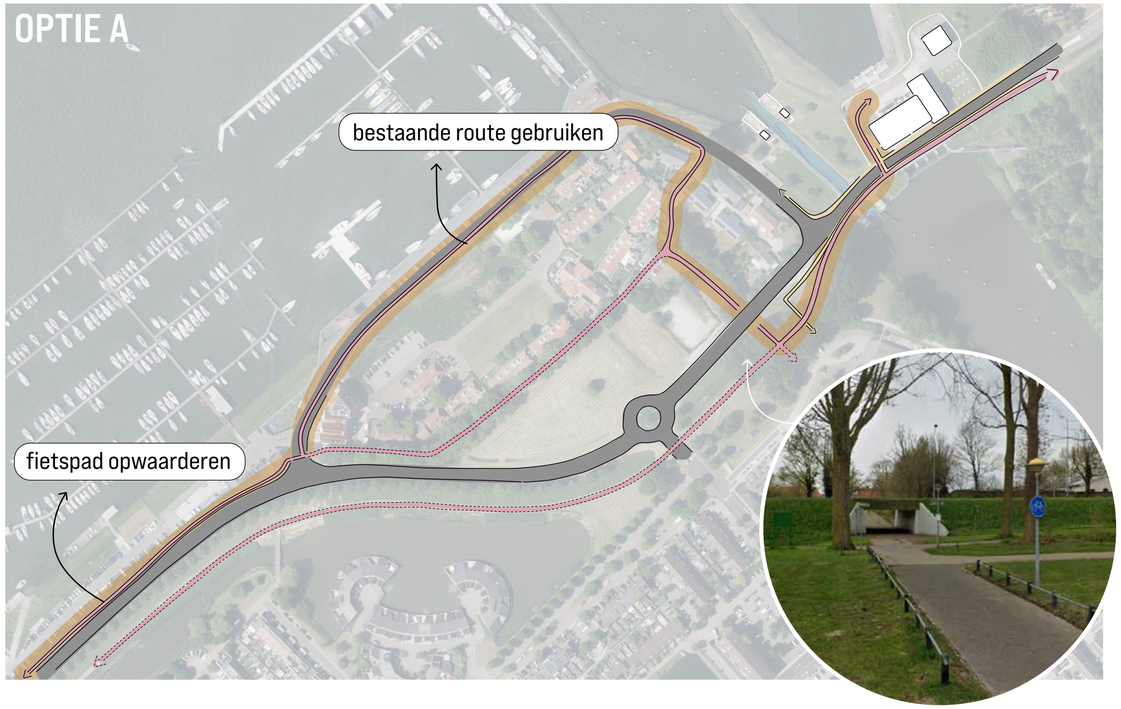
WERKEILAND ALS CLUSTER CULTUURHISTORIE

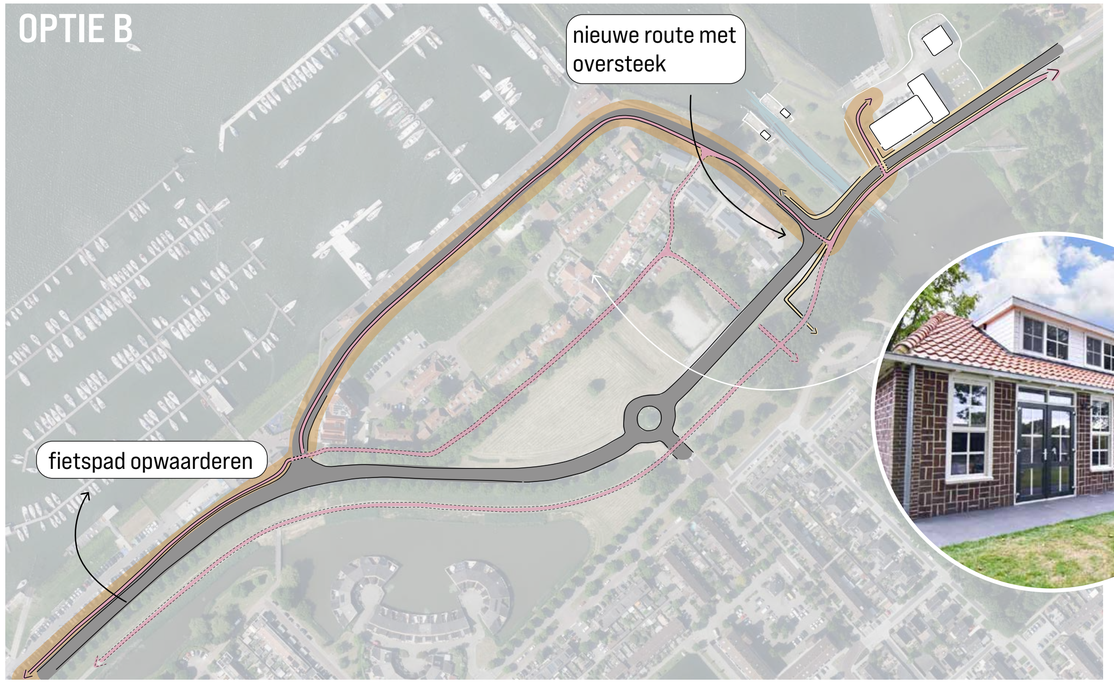

Ruimtelijke kaders en kansen
- Unieke plek in Lelystad met verblijfskwaliteit, maar verstopt en voor veel mensen onbekend.
- Het begint met het opnemen van het werkeiland in recreatieve route-structuren.
- Meer gebruik maken van de historie van de plek: het gemaal, de sluis, de haven, de arbeidershuisjes ...
- Daarna eventueel aanvullende ontwikkelingen mogelijk.

Oplossingen
- Optie A: fietsverbinding tussen kop Knardijk en werkeiland verbeteren (fietspad opnieuw bestraten en verbreden).
- Optie B: idem + nieuwe oversteek Oostvaardersdijk - Houtribweg.

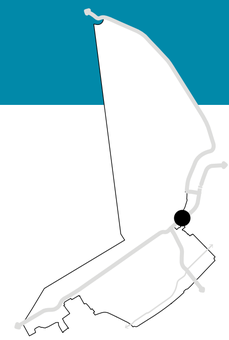

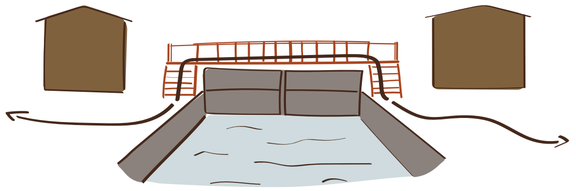
hoofdfietsroute

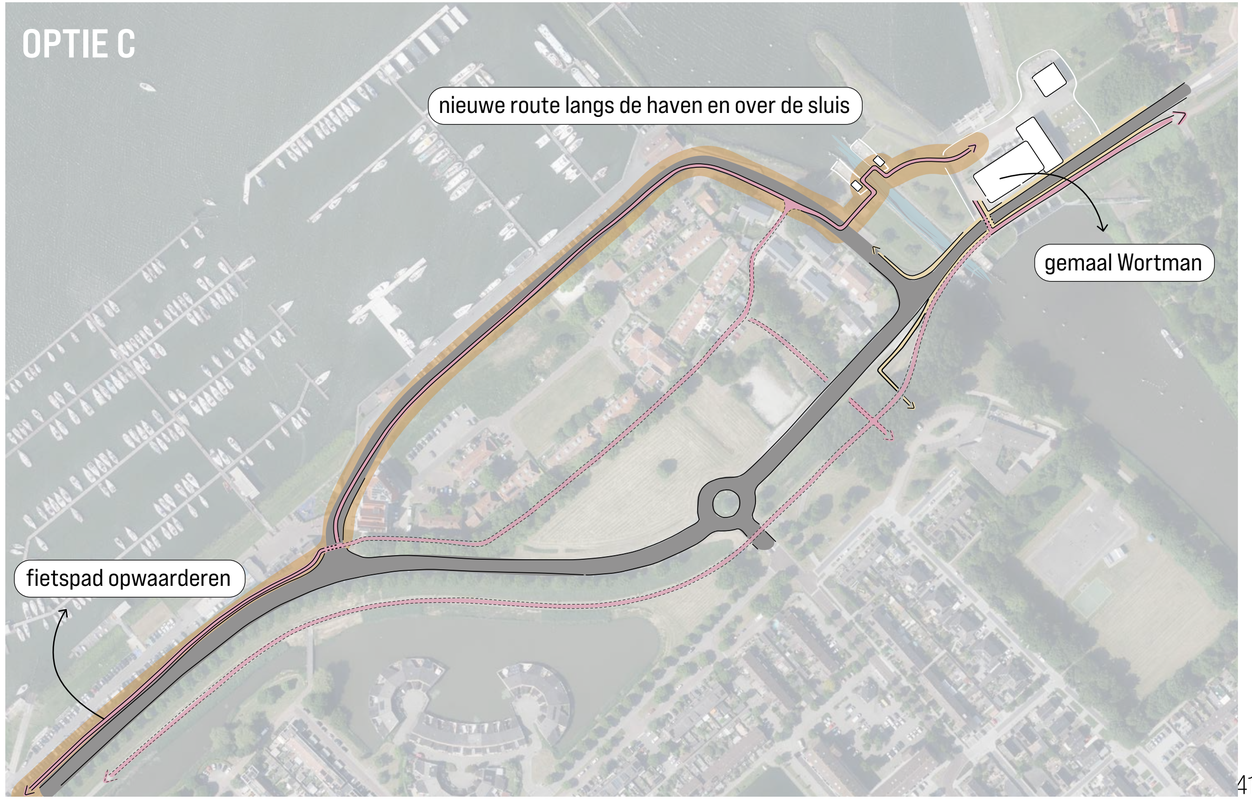
WERKEILAND ALS CLUSTER CULTUURHISTORIE

Oplossingen

- Optie C: fietsverbinding tussen kop Knardijk en werkeiland verbeteren (fietspad opnieuw bestraten en verbreden) + nieuwe route langs de haven en over de sluis.
- Gemaal Wortman transformeren naar bezoekerscentrum of informatiepunt, om meer betekenis te geven aan de locatie.

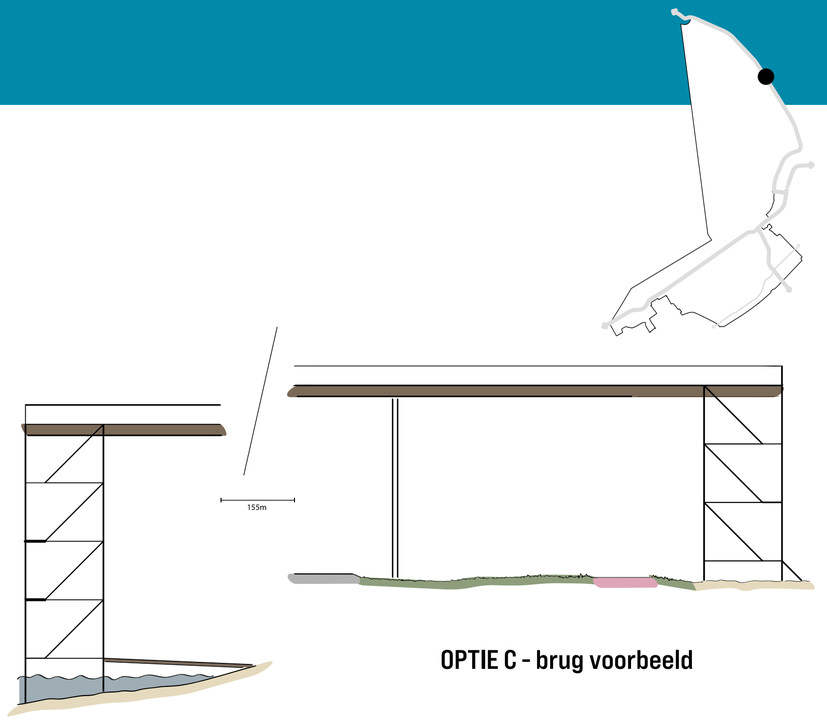
DOORONTWIKKELEN TRINTELHAVEN

Ruimtelijke kaders en kansen
- Unieke plek halverwege de Houtribdijk.
- Kansen voor een volwaardig strand voor Lelystad.

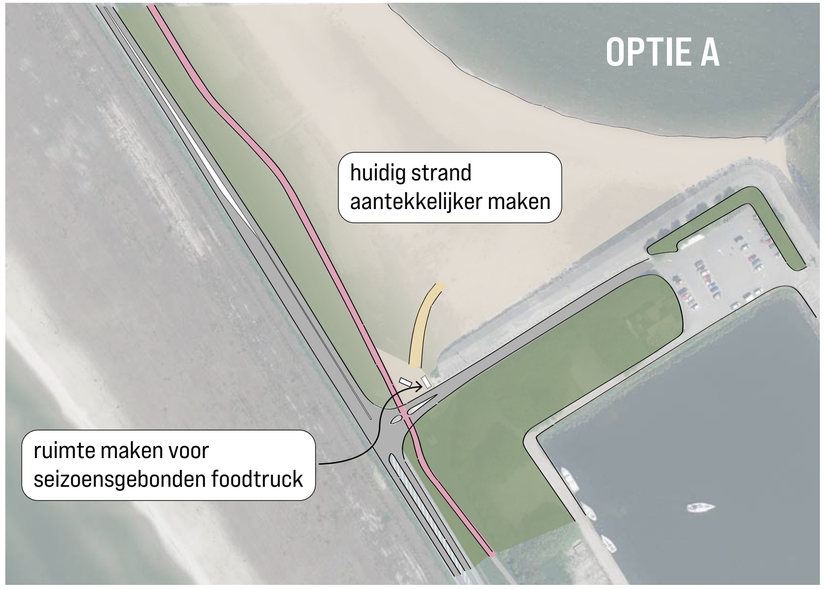
Oplossingen
- Optie A: opwaarderen huidige situatie, ruimte bieden voor seizoensgebonden foodtruck.
- Optie B: aanpassen indeling huidige situatie, nieuwe locatie voor horeca en parkeren op overgang strand en haven.
- Optie C: brug naar andere zijde provinciale weg, met glijbaan etc. en rotonde maken zodat er toegang is voor autoverkeer aan westelijke zijde. Ruimte voor seizoensgebonden food-truck.

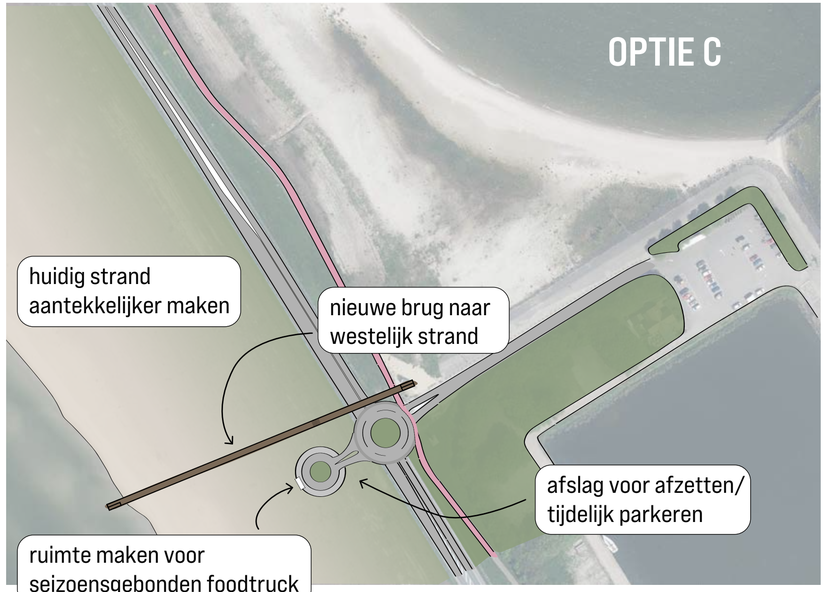
OPTIE B - horeca op strand

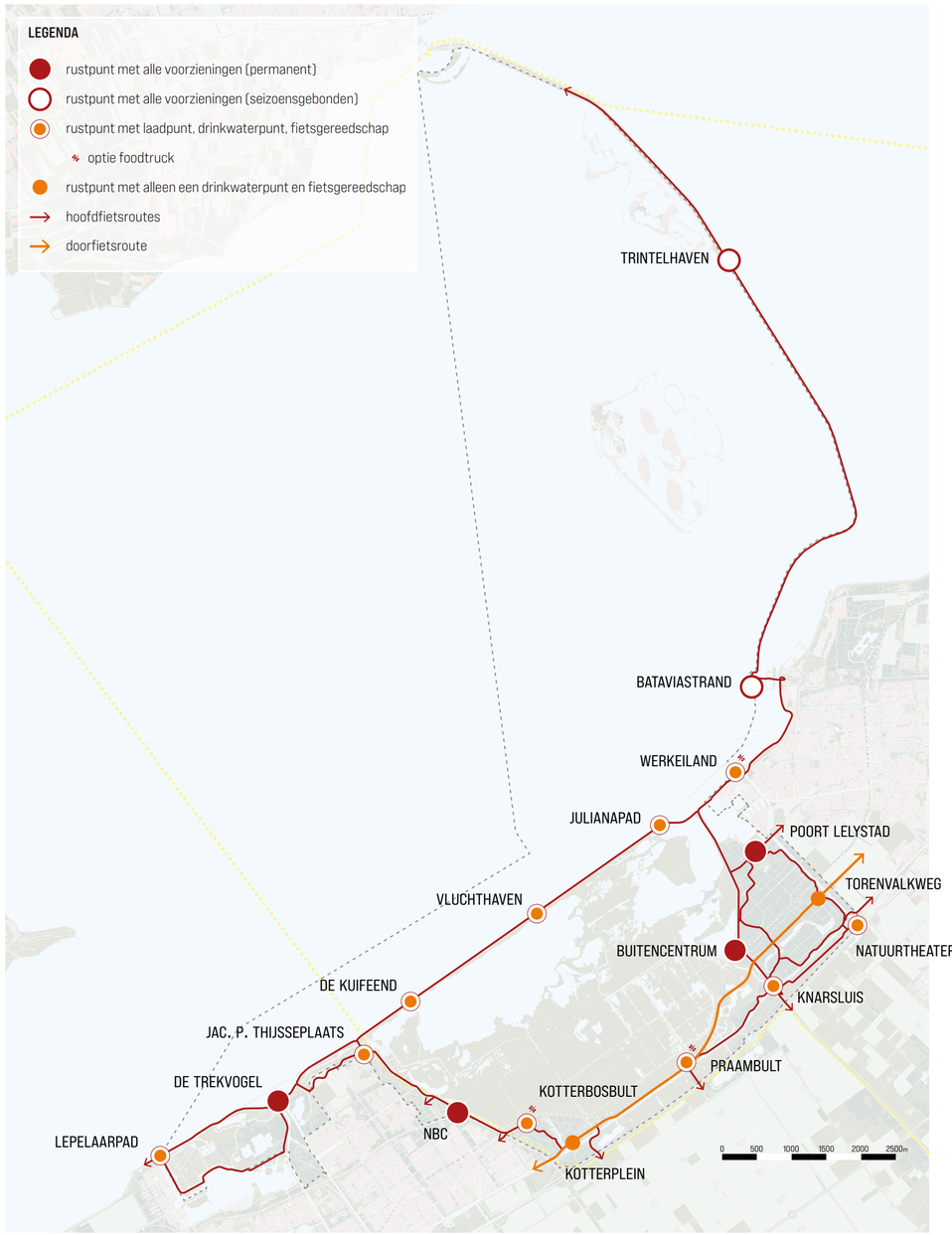
OPTIE C - brug voorbeeld

REALISEREN FIETSRUSTPUNTEN

Ruimtelijke kaders en kansen

- De hoofdfietsroutes door NPNL maken het mogelijk om verschillende rondjes te fietsen door het gebied.
- Langs die routes biedt het ontwikkelen van fiets-rustpunten meerwaarde.
- De ideale afstand tussen de verschillende punten is 1,5 tot 2 kilometer.
- Er zijn verschillende soorten fietsrustpunten, variërend van een eenvoudige stopplek met een drinkwaterpunt en fietsgereedschap, tot plekken waar ook horeca en toiletvoorzieningen aanwezig zijn.
- Fietsrustpunten liggen altijd op een bijzondere plek en zijn voorzien van zitmogelijkheden.

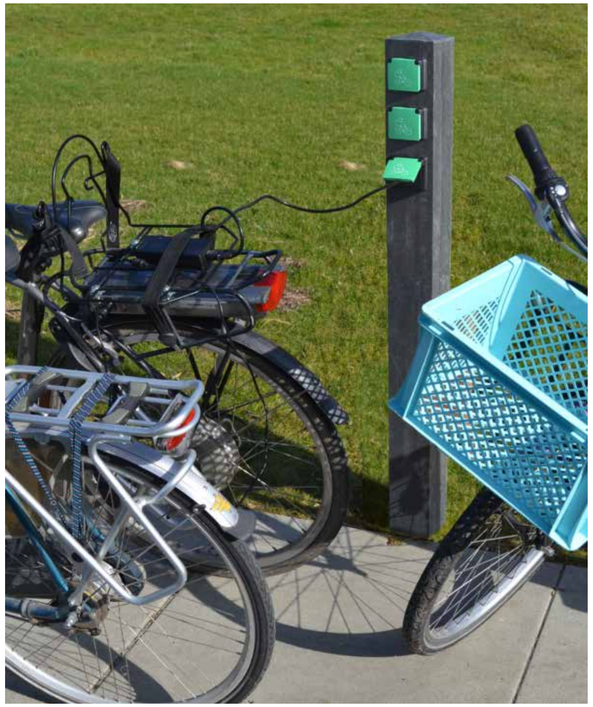
REALISEREN FIETSRUSTPUNTEN

mogelijke voorzieningen per fietsrustpunt

	horeca	toilet	laadpunt	drinkwaterpunt	fietsgereedschap	uitzicht
extra permanent	X	X	X	X	X	X
extra seizoensgebonden	X	X	X	X	X	X
uitgebreid			X	X	X	X
* **uitgebreid** + optie foodtruck	X		X	X	X	X
basis				X	X	X

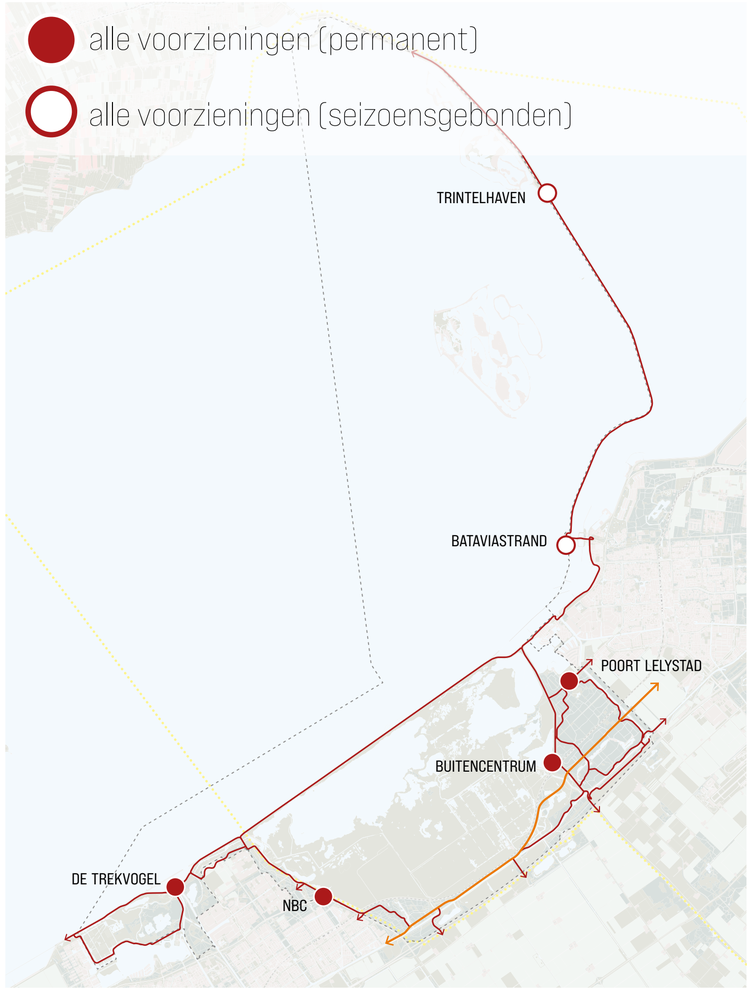
REALISEREN FIETSRUSTPUNTEN

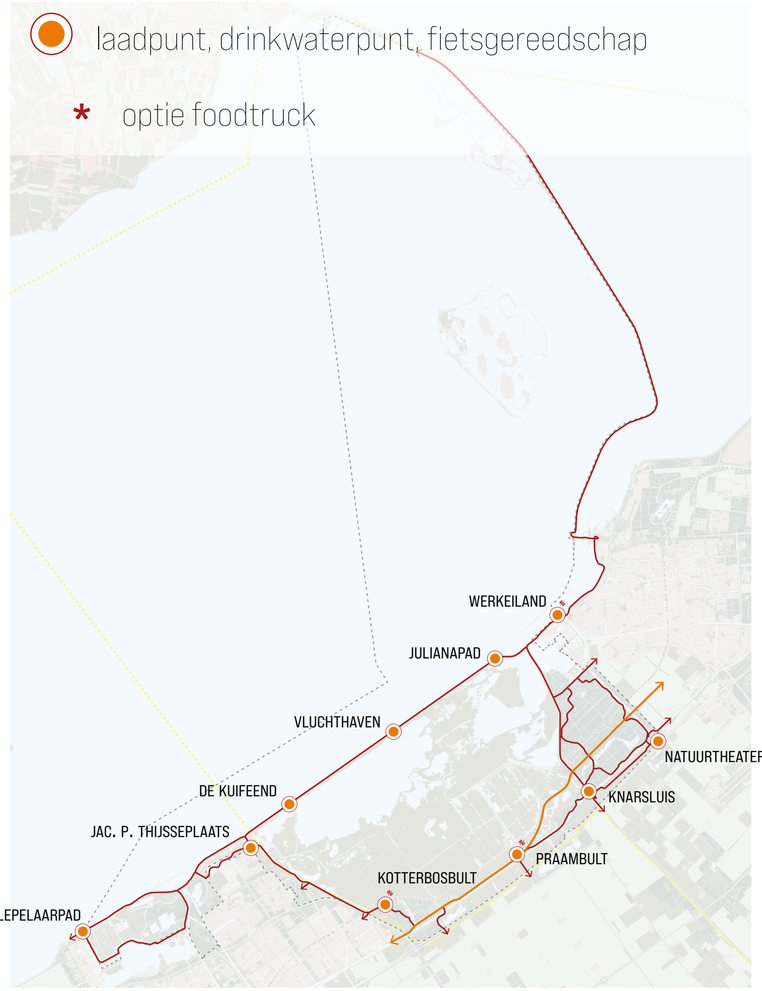

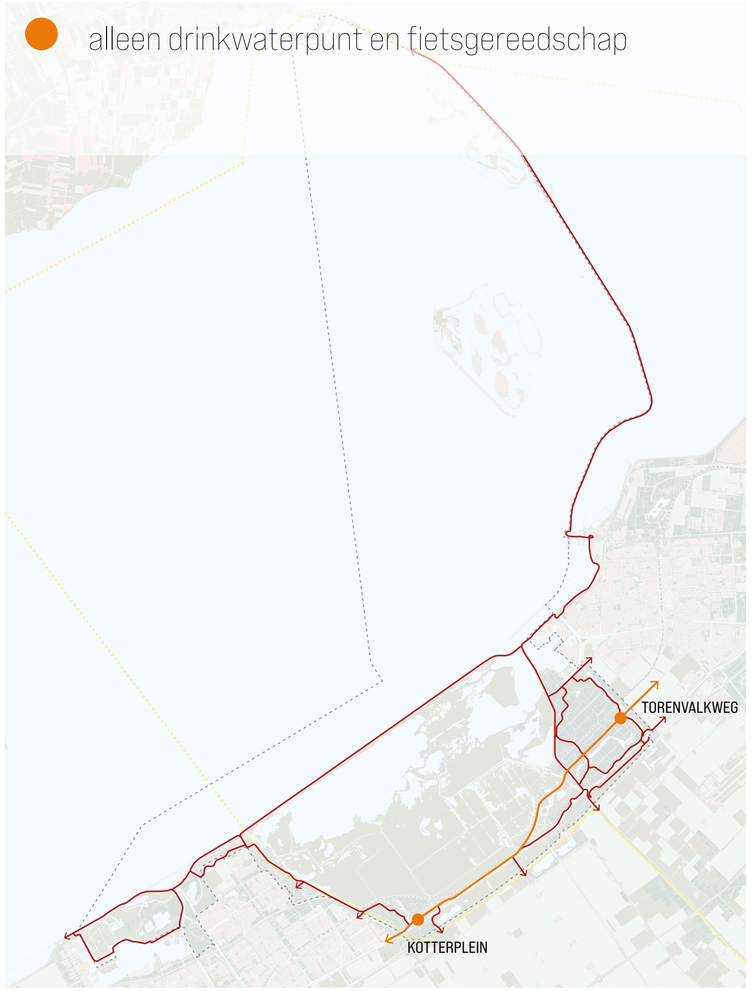
Extra
- Permanent: Poort Lelystad, Buitencentrum, NBC Oostvaarders en Trekvogel.
- Seizoensgebonden: Trintelhaven en Bataviastrand.

Uitgebreid
- Permanent: 7 locaties, vooral langs Oostvaardersdijk.
- Seizoensgebonden: Kotterbosbult, Praambult en Werkeiland.

Basis
- Kotterplein en Torenvalkweg.

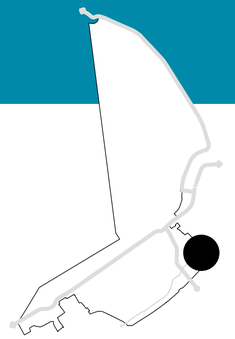

hoofdfietsroutes doorfietsroute

FIETSVERBINDINGEN NPNL - ZUIDERHAGE

1. Fietsers worden nu door het Hollandse Hout langs de Lage Dwarsvaart geleid, zonder mogelijkheid om over te steken richting de toekomstige locatie Zuiderhage. Tussen de Buizerdweg en het Hollandse Houtbrug loopt alleen de Torenvalkweg.

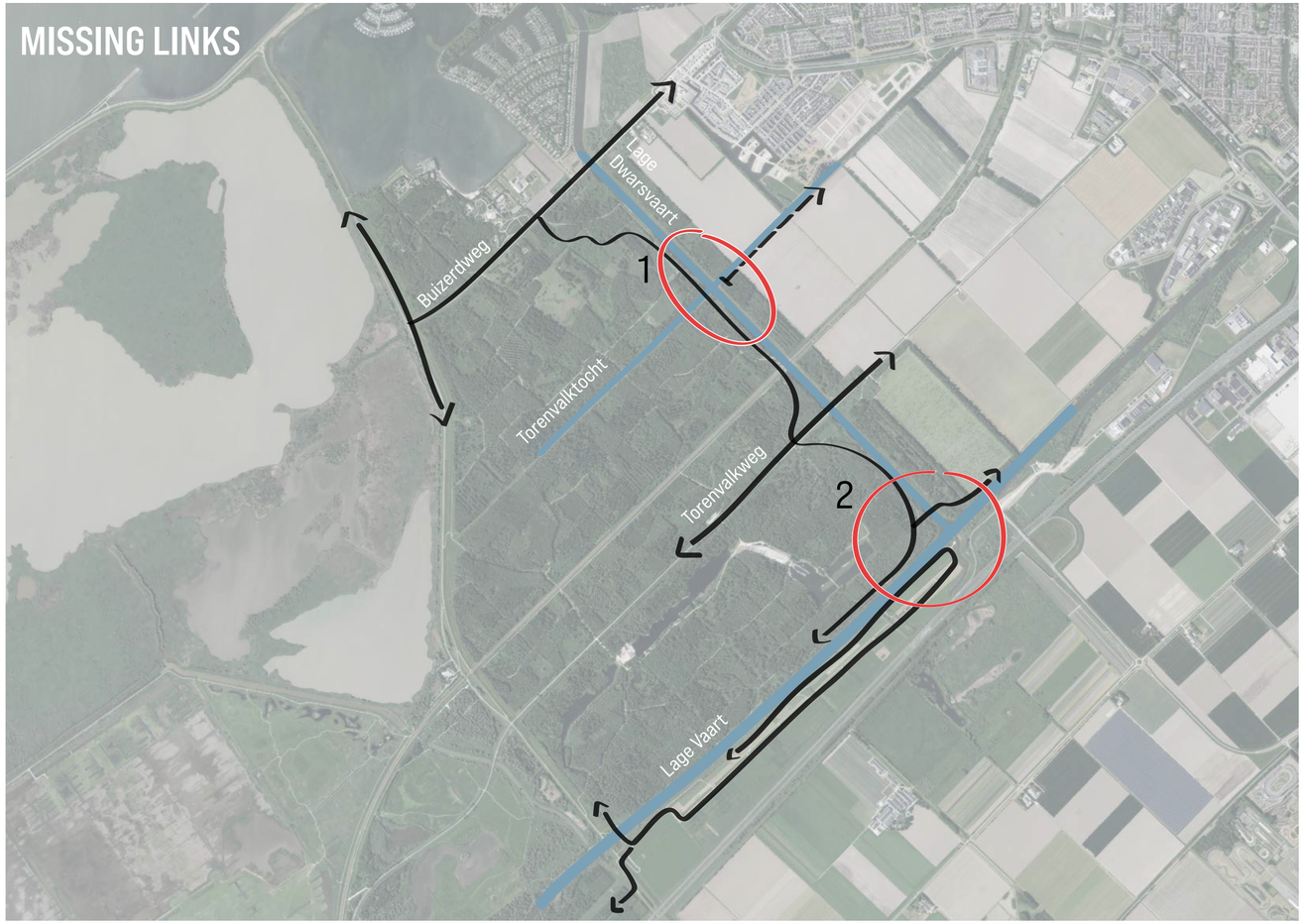

2. Door de A6 zone loopt nu een heel lang - doodlopend - fietspad met als eindpunt het natuurtheater. Hier wil je de Vaart eigenlijk over kunnen steken.

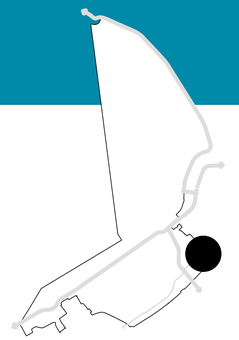

Ruimtelijke kaders en kansen

- Het toekomstige woongebied Zuiderhage is nog niet optimaal aangetakt op natuurgebieden het Hollandse Hout en de A6-zone.
- Er zijn twee kansrijke locaties voor het realiseren van een nieuwe verbinding.
- Bij het maken van keuzes moet rekening worden gehouden met de zonering in het Hollandse Hout. Sommige delen mogen wat drukker worden, andere moeten juist rustig blijven.

FIETSVERBINDINGEN NPNL - ZUIDERHAGE

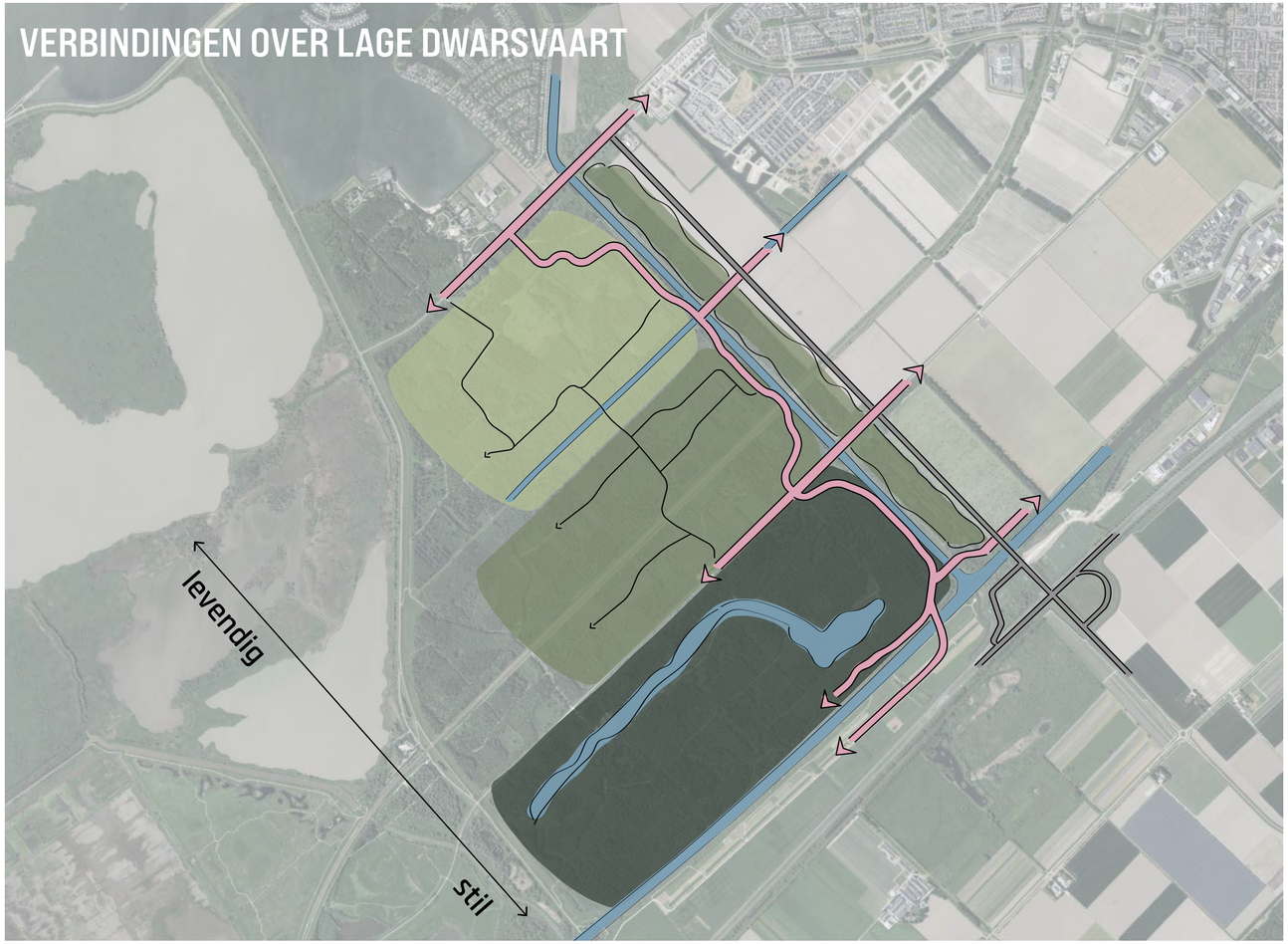

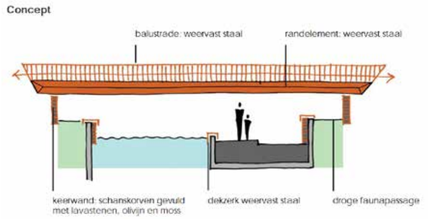
Ruimtelijke kaders en kansen

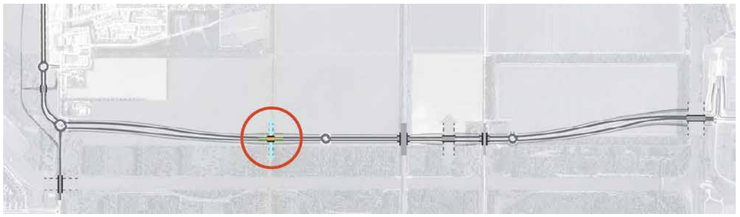
- Het meest zuidelijke deel van het Hollandse Hout is bedoeld voor wandelen en natuurbeleving. Drukke routes voor fietsers worden hier omheen geleid. Centraal in het gebied ligt de slenk.
- Het centrale deel van het Hollandse Hout is al wat drukker. Hoofdfietsroutes worden om dit gebied heen geleid, maar door het gebied lopen meer wandelpaden.
- De Poort Lelystad ligt in het meest noordelijke deel van het Hollandse Hout. Fiets- en wandelpaden lopen hier door het gebied.

Oplossingen

- Juist in het meest drukke gebied ontbreekt een verbinding over de Lage Dwarsvaart. Ter hoogte van de Torenvalktocht liggen kansen voor het realiseren van een nieuwe verbinding die aansluit op het ontwerp voor de kruisingen van de Laan van Nieuw Land met andere routes en watergangen.

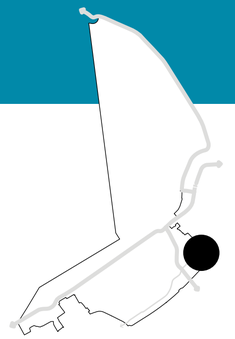

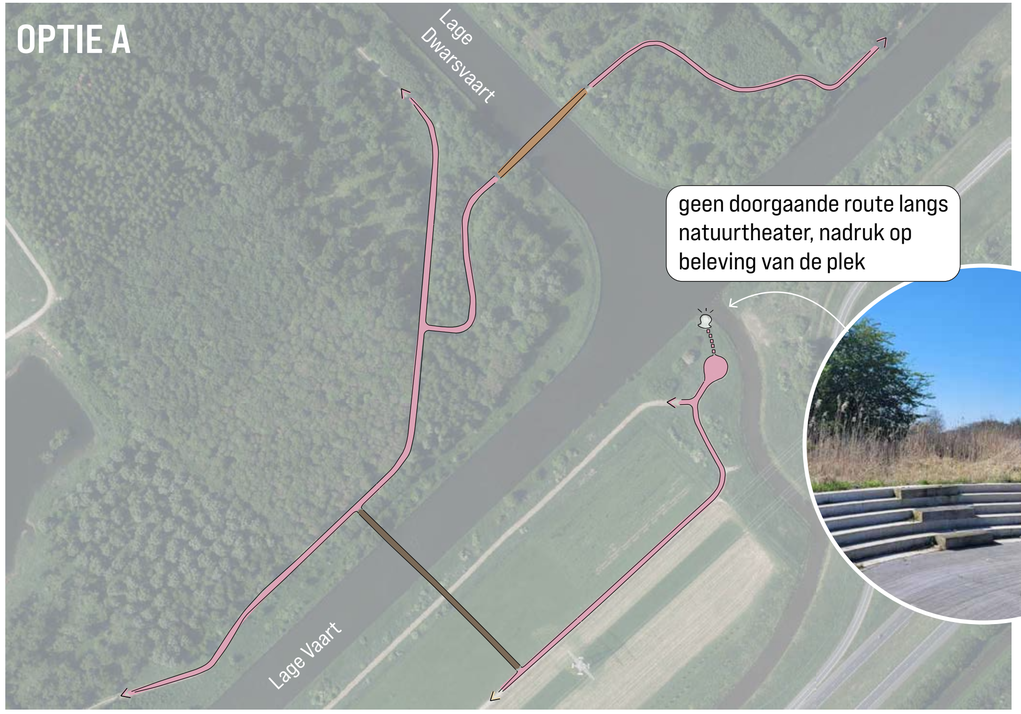
bron: vormgevingsvisie en beeldkwaliteit kunstwerken - Lelystad Rondweg Zuid

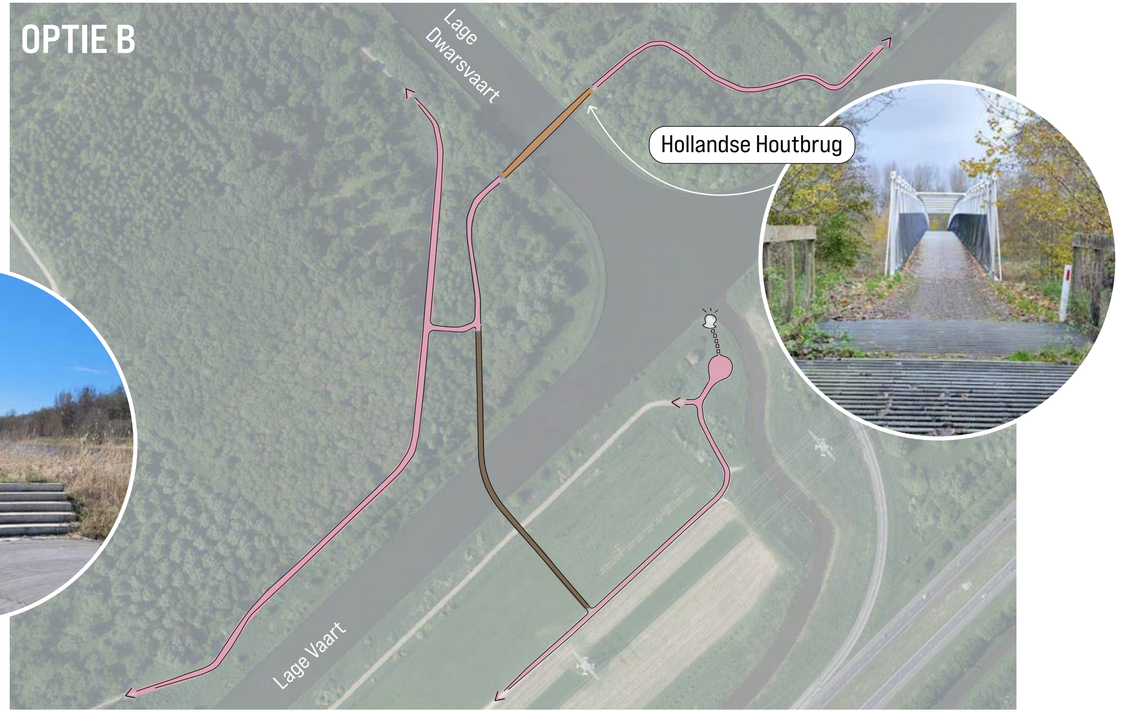
FIETSVERBINDINGEN NPNL - ZUIDERHAGE

Oplossingen

- Een nieuwe fietsbrug over de Lage Vaart maakt een verbinding mogelijk tussen de A6-zone, het Hollandse Hout en Zuiderhage. Er zijn twee ruimtelijke opties.

BIJLAGE 3 - ECOLOGISCHE EFFECTENTOETS

3. POORT LELYSTAD FASE 1B : VERBREDEN FIETSPADEN

Natura 2000 habitat- en vogelrichtijn							
Oostvaardersplassen: project ligt daarbuiten op <= 25 kilometer afstand	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barrièrewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
1a Moeras-oost							Nieuwe woonwijk Lelystad, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
1b Moeras-west							
2 Waterlanden, Beemdlanden, Broeklanden en natte graslanden							
3 Droge graslanden							
4 Stort en Beemdlanden							
5 Broeklanden droog							
6 Broeklanden-west, Ecozone							
Markermeer en IJmeer							Nieuwe woonwijk Lelystad, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Externe negatieve effecten op andere natura 2000 gebieden		Stikstof?					
Overig natuurnetwerk habitats							
Wilgenbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barrièrewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
Wilgeneiland (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							

Vaartsluisbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							
Tussen Almere-oost en Oostvaardersplassen							
Tussen Kotterbos, A6 en Oostvaardersplassen							
Poortgebied Uilenbos, Hollandse Hout (tussen Lelystad en Oostvaardersplassen)	Verbreding fietspaden			Tijdens werkzaamheden en toename gebruik			Nieuwe woonwijk Lelystad, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Verblijvende beschermde soorten	**Nationaal beschermd**	**Europees beschermd**	**Europees aangewezen in het gebied**	**Vrijgesteld in Flevoland**	**Jaarrond vogelnest**	**Uitsluitend rode lijst**	**Provinciale soort**
In Natura 2000 gedeelte			Project ligt buiten het Nat 2000 gebied en heeft daar geen extern effect op			Er komen groeiplaatsen van rode lijstsoorten voor	
In overig natuurnetwerk Poortgebied en A6. Selectie: vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten Flevoland, Rode lijst, jaarrond beschermde nesten Flevoland, periode 10 jaar	Er komen (verblijven van) Nationaal beschermde soorten voor	Er komen (verblijven van) Europees beschermde soorten voor					
Vaatplanten: geelhartje, gewone agrimonie, rond wintergroen, veldsalie, moeraswespenorchis (rode lijstsoorten) net buiten tracé. Rode ogentroost mogelijk ook binnen tracé. En mogelijk andere soorten.						Groeiplaatsen behouden	
Ongewervelden: grote vos	Holle bomen en bos intact houden houden						
Ongewervelden: grote weerschijnvlinder	Bos intact houden						
Amfibieën: rugstreeppad		Vergunning indien opheffen verblijfplaats					
Reptielen: ringslang	Gedragscode indien bewoond nest/broedhoop beschermingszone. Voorlopen bij werken. Opheffen broedhoop is vergunning						

Vogels: (minder) algemene broedvogels en/of algemene jaarrond nest cat 5b o.a. bonte vliegenvanger, bosrietzanger, braamsluiper, Cetti's zanger, grauwe gans, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, nachtegaal, ijsvogel, roodborsttapuit, snor, sprinkhaanzanger, struikrietzanger, waterral, watersnip, wielewaal		Gedragscode indien bewoond nest geringe beschermingszone of werken/ opheffen buiten broedseizoen en voldoende alternatief					
Vogels met jaarrond beschermd nest cat 1 t/m 5a of andere kwetsbare soorten: boomvalk, roek, sperwer, tapuit, torenvlak, velduil komen voor maar broeden niet bekend, buizerd, havik, bruine kiekendief, dodaars, huismus, raaf, wespendief nestindicerend, ransuil, zomertortel mogelijk broedend		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone, buiten broedseizoen/ verblijfperiode (bij vorst, rustplek)					
Zoogdieren: bever		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien burcht en jongen					
Zoogdieren: boommarter	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde boomholte						
Zoogdieren: edelhert	Vergunning indien permanent verstoring (toename gebruik)						
Zoogdieren: wezel (en andere kleine marterachtigen)	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde holte/ nest						
Zoogdieren: otter		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien holte/nest en jongen					

Zoogdieren: laatvlieger en meervleermuis (gebouwbewonend), rosse vleermuis (boombewonend), ruige dwergvleermuis (gebouw en boombewonend)		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen verblijfplaats en/of verstoren migratieroute					
Zoogdieren: gewone dwergvleermuis		Gedragscode indien voldoende alternatief wordt geboden. Vergunning indien migratieroute wordt verstoord					

Conclusies en aanbevelingen:
1. Gedragscode soortenbescherming van Stadswerk van toepassing laten verklaren door gemeentebestuur op alle projecten die gedirigeerd worden vanuit de gemeente.
2. Op basis van huidig plan nadenken over wel/niet uitvoeren binnen risicovolle zones en bepalen definitief werkgebied en compensatielocatie
3. Aerius stikstofberekening uitvoeren (project ligt binnen straal van 25 km t.o.v. stikstof gevoelige habitats)
4. Tracé uitzetten incl depots en binnen dit werkgebied vegetatie en verblijfplaatsen nader onderzoeken.
5. Buiten tracé beschermingszones instellen voor broedhopen, bewoonde nesten/holtes, burchten e.d.
6. Ecologisch werkprotocol opstellen
7. Indien opheffen binnen tracé van jaarrond beschermde groei/verblijfplaatsen: vergunning aanvragen.
8. Indien buiten tracé en geen verstoring van jaarrond beschermde nesten/verblijfplaatsen. Onder gedragscode werken
9. Werken onder ecologische begeleiding, bijhouding werkprotocol en logboek (er komen beschermde soorten voor en het ligt binnen natuurnetwerk

Bronnen:
Provincie Flevoland (juli 2024), Tweede beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen
NDFF (Nationale database Flora en Fauna) analyse en rapportage Poort Lelystad 2019-2023 beschermde soorten
WUR(2005) Effectenindicator Natura 2000 gebieden

4. POORT LELYSTAD FASE 2 EN 3: ONTVANGSTGEBIED

Natura 2000 habitat- en vogelrichtijn							
Oostvaardersplassen: project ligt daarbuiten op <= 25 kilometer afstand	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
1a Moeras-oost				Toename gebruik			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
1b Moeras-west				Toename gebruik			
2 Waterlanden, Beemdlanden, Broeklanden en natte graslanden				Toename gebruik			
3 Droge graslanden				Toename gebruik			
4 Stort en Beemdlanden				Toename gebruik			
5 Broeklanden droog				Toename gebruik			
6 Broeklanden-west, Ecozone				Toename gebruik			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Markermeer en IJmeer		Stikstof?					
Externe negatieve effecten op andere natura 2000 gebieden							
Overig natuurnetwerk habitats							
Wilgenbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
Wilgeneiland (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							
Vaartsluisbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							

Tussen Almere-oost en Oostvaardersplassen							
Tussen Kotterbos, A6 en Oostvaardersplassen				Toename gebruik			
Poortgebied Uilenbos, Hollandse Hout (tussen Lelystad en Oostvaardersplassen)	Uitbreiding poortgebied (gebouw, parkeerplaats e.d.)		Aanleg slenk	Tijdens werkzaamheden en toename gebruik	Aanleg slenk		Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, Belvedère Knardijk, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Verblijvende beschermde soorten	**Nationaal beschermd**	**Europees beschermd**	**Europees aangewezen in het gebied**	**Vrijgesteld in Flevoland**	**Jaarrond vogelnest**	**Uitsluitend rode lijst**	**Provinciale soort**
In Natura 2000 gedeelte			Project ligt buiten het Nat 2000 gebied en heeft daar geen extern effect op			Er komen groeiplaatsen van rode lijstsoorten voor	
In overig natuurnetwerk Poortgebied en A6. Selectie: vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten Flevoland, Rode lijst, jaarrond beschermde nesten Flevoland, periode 10 jaar	Er komen (verblijven van) Nationaal beschermde soorten voor	Er komen (verblijven van) Europees beschermde soorten voor					
Vaatplanten: mogelijk						Groeiplaatsen behouden	
Ongewervelden: grote vos	Holle bomen en bos intact houden						
Ongewervelden: grote weerschijnvlinder	Bos intact houden						
VVissen: niet in NDFF maar mogelijk wel aanwezig en ivm aanleg slenk en aanpassing haven mogelijk negatief effect.							
Amfibieën: rugstreeppad		Vergunning indien opheffen verblijfplaats					
Reptielen: ringslang	Gedragscode indien bewoond nest/broedhoop beschermingszone. Voorlopen bij werken. Opheffen broedhoop is vergunning						

Vogels: (minder) algemene broedvogels en/of algemene jaarrond nest cat 5b o.a. bonte vliegenvanger, bosrietzanger, braamsluiper, Cetti's zanger, grauwe gans, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, nachtegaal, ijsvogel, roodborsttapuit, snor, sprinkhaanzanger, struikrietzanger, waterral, watersnip, wielewaal		Gedragscode indien bewoond nest geringe beschermingszone of werken/ opheffen buiten broedseizoen en voldoende alternatief					
Vogels met jaarrond beschermd nest cat 1 t/m 5a of andere kwetsbare soorten: boomvalk, roek, sperwer, tapuit, torenvlak, velduil komen voor maar broeden niet bekend, buizerd, havik, bruine kiekendief, dodaars, huismus, raaf, wespendief nestindicerend, ransuil, zomertortel mogelijk broedend		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone, buiten broedseizoen/ verblijfperiode (bij vorst, rustplek)					
Zoogdieren: bever		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien burcht en jongen					
Zoogdieren: boommarter	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde boomholte						
Zoogdieren: edelhert	Vergunning indien permanent verstoring (toename gebruik)						
Zoogdieren: wezel (en andere kleine marterachtigen)	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde holte/ nest						
Zoogdieren: otter		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien holte/nest en jongen					

Zoogdieren: laatvlieger en meervleermuis (gebouwbewonend), rosse vleermuis (boombewonend), ruige dwergvleermuis (gebouw en boombewonend)		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen verblijfplaats en/of verstoren migratieroute					
Zoogdieren: gewone dwergvleermuis		Gedragscode indien voldoende alternatief wordt geboden. Vergunning indien migratieroute wordt verstoord					

Conclusies en aanbevelingen:
1. Gedragscode soortenbescherming van Stadswerk van toepassing laten verklaren door gemeentebestuur op alle projecten die gedirigeerd worden vanuit de gemeente.
2. Op basis van huidig plan nadenken over wel/niet uitvoeren binnen risicovolle zones en bepalen definitief werkgebied en compensatielocatie
3. Aerius stikstofberekening uitvoeren (project ligt binnen straal van 25 km t.o.v. stikstof gevoelige habitats)
4. Werkgrens uitzetten incl depots en binnen dit werkgebied vegetatie en verblijfplaatsen nader onderzoeken.
5. Buiten werkgrens beschermingszones instellen voor broedhopen, bewoonde nesten/holtes, burchten e.d.
6. Ecologisch werkprotocol opstellen
7. Indien opheffen binnen tracé van jaarrond beschermde groei/verblijfplaatsen: vergunning aanvragen.
8. Indien buiten tracé en geen verstoring van jaarrond beschermde nesten/verblijfplaatsen. Onder gedragscode werken
9. Werken onder ecologische begeleiding, bijhouding werkprotocol en logboek (er komen beschermde soorten voor en het ligt binnen natuurnetwerk

Bronnen:
Provincie Flevoland (juli 2024), Tweede beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen
NDFF (Nationale database Flora en Fauna) analyse en rapportage Poort Lelystad 2019-2023 beschermde soorten
WUR(2005) Effectenindicator Natura 2000 gebieden
Provincie Flevoland (in werking 1 januari 2023), Natuurbeheerplan Flevoland
Aerius calculator
PDOK viewer
Expert judgement sr ecoloog ing R. Theunisz

Provincie Flevoland, natuurbeheerkaart

8. BELVÉDÈRE KNARDIJK

Natura 2000 habitat- en vogelrichtijn							
Oostvaardersplassen: project ligt daarbuiten op <= 25 kilometer afstand	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
1a Moeras-oost				Tijdens werkzaamheden en toename bewegingen op de Belvedère			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
1b Moeras-west							
2 Waterlanden, Beemdlanden, Broeklanden en natte graslanden							
3 Droge graslanden							
4 Stort en Beemdlanden							
5 Broeklanden droog							
6 Broeklanden-west, Ecozone							
Markermeer en IJmeer				Tijdens werkzaamheden en toename bewegingen op de Belvedère			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Externe negatieve effecten op andere natura 2000 gebieden		Stikstof?					
Overig natuurnetwerk habitats							
Wilgenbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
Wilgeneiland (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							

Vaartsluisbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							
Tussen Almere-oost en Oostvaardersplassen							
Tussen Kotterbos, A6 en Oostvaardersplassen							
Poortgebied Uilenbos, Hollandse Hout (tussen Lelystad en Oostvaardersplassen)				Tijdens werkzaamheden en toename bewegingen op de Belvedère			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Praambult, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Verblijvende beschermde soorten	**Nationaal beschermd**	**Europees beschermd**	**Europees aangewezen in het gebied**	**Vrijgesteld in Flevoland**	**Jaarrond vogelnest**	**Uitsluitend rode lijst**	**Provinciale soort**
In Natura 2000 gedeelte			Project ligt buiten Natura 2000 gebied				
In overig natuurnetwerk Poortgebied en A6. Selectie: vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten Flevoland, Rode lijst, jaarrond beschermde nesten Flevoland, periode 10 jaar	Er komen (verblijven van) Nationaal beschermde soorten voor	Er komen (verblijven van) Europees beschermde soorten voor					
Vaatplanten: rode ogentroost, mogelijk ook andere soorten							
Ongewervelden: niet in NDFF maar mogelijk wel aanwezig							
Vissen: niet relevant							
Amfibieën: rugstreeppad		Vergunning indien opheffen verblijfplaats					
Reptielen: ringslang	Gedragscode indien bewoond nest/broedhoop beschermingszone. Voorlopen bij werken. Opheffen broedhoop is vergunning						
Vogels: (minder) algemene/schuwe broedvogels en/of algemene jaarrond nest cat 5b o.a. bosrietzanger, braamsluiper, Cetti's zanger, grauwe gans, ijsvogel, roodborsttapuit, snor, sprinkhaanzanger, waterral, watersnip.		Gedragscode indien bewoond nest geringe beschermingszone of werken/ opheffen buiten broedseizoen en voldoende alternatief					

Vogels met jaarrond beschermd nest cat 1 t/m 5a of andere kwetsbare soorten: tapuit, velduil, roerdomp komen voor maar broeden niet bekend, bruine kiekendief, dodaars.		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone, buiten broedseizoen/ verblijfperiode (bij vorst, rustplek)					
Zoogdieren: bever		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien burcht en jongen					
Zoogdieren: edelhert	Vergunning indien permanent verstoring (toename gebruik)						
Zoogdieren: wezel (en andere kleine marterachtigen)	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde holte/ nest						
Zoogdieren: otter		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien holte/nest en jongen					
Zoogdieren: laatvlieger en meervleermuis (gebouwbewonend), ruige dwergvleermuis (gebouw en boombewonend)		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen verblijfplaats en/of verstoren migratieroute					
Zoogdieren: gewone dwergvleermuis		Gedragscode indien voldoende alternatief wordt geboden. Vergunning indien migratieroute wordt verstoord					

Conclusies en aanbevelingen:
1. Gedragscode soortenbescherming van Stadswerk van toepassing laten verklaren door gemeentebestuur op alle projecten die gedirigeerd worden vanuit de gemeente.
2. Locatie is weinig risicovol wanneer bewegingen worden afgeschermd
3. Aerius stikstofberekening uitvoeren (project ligt mogelijk binnen straal van 25 km t.o.v. stikstof gevoelige habitats)
4. Begrenzing werkgebied uitzetten incl depots en binnen dit werkgebied vegetatie en verblijfplaatsen nader onderzoeken.
5. Buiten tracé beschermingszones instellen voor broedhopen, bewoonde nesten/holtes, burchten e.d.
6. Ecologisch werkprotocol opstellen.
7. Indien opheffen binnen werkgebied van jaarrond beschermde groei/verblijfplaatsen: vergunning aanvragen. Dit wordt niet verwacht.
8. Indien buiten werkgebied geen verstoring van jaarrond beschermde nesten/verblijfplaatsen. Onder gedragscode werken
9. Werken onder ecologische begeleiding, bijhouding werkprotocol en logboek (er komen beschermde soorten voor.

Bronnen:
Provincie Flevoland (juli 2024), Tweede beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen
NDFF (Nationale database Flora en Fauna) analyse en rapportage Poort Lelystad 2019-2023 beschermde soorten
WUR(2005) Effectenindicator Natura 2000 gebieden
Provincie Flevoland (in werking 1 januari 2023), Natuurbeheerplan Flevoland
Aerius calculator
PDOK viewer
Expert judgement sr ecoloog ing R. Theunisz

Provincie Flevoland, natuurbeheerkaart

9. HERONTWIKKELING GROTE PRAAMBULT

Natura 2000 habitat- en vogelrichtijn							
Oostvaardersplassen: project ligt daarbuiten op <= 25 kilometer afstand	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
1a Moeras-oost							Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
1b Moeras-west							
2 Waterlanden, Beemdlanden, Broeklanden en natte graslanden							
3 Droge graslanden							
4 Stort en Beemdlanden							
5 Broeklanden droog							
6 Broeklanden-west, Ecozone							
Markermeer en IJmeer							Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Externe negatieve effecten op andere natura 2000 gebieden		Stikstof?		Tijdens werkzaamheden en toename gebruik			
Overig natuurnetwerk habitats							
Wilgenbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barriërewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
Wilgeneiland (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							

Vaartsluisbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							
Tussen Almere-oost en Oostvaardersplassen							
Tussen Kotterbos, A6 en Oostvaardersplassen							
Poortgebied Uilenbos, Hollandse Hout (tussen Lelystad en Oostvaardersplassen)				Tijdens werkzaamheden en toename gebruik			Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, verbeteren fietsstructuur Beverburcht-Hollandse Hout, station en haven functies uitbreiden
Verblijvende beschermde soorten	**Nationaal beschermd**	**Europees beschermd**	**Europees aangewezen in het gebied**	**Vrijgesteld in Flevoland**	**Jaarrond vogelnest**	**Uitsluitend rode lijst**	**Provinciale soort**
In Natura 2000 gedeelte			Project ligt buiten het Nat 2000 gebied en heeft daar geen extern effect op			Er komen groeiplaatsen van rode lijstsoorten voor	
In overig natuurnetwerk Poortgebied en A6. Selectie: vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten Flevoland, Rode lijst, jaarrond beschermde nesten Flevoland, periode 10 jaar	Er komen (verblijven van) Nationaal beschermde soorten voor	Er komen (verblijven van) Europees beschermde soorten voor					
Vaatplanten: rode ogentroost						Groeiplaatsen behouden	
Ongewervelden: grote vos	Holle bomen en bos intact houden houden						
Ongewervelden: grote weerschijnvlinder	Bos intact houden						
Vissen: niet relevant							
Amfibieën: rugstreeppad		Vergunning indien opheffen verblijfplaats					
Reptielen: ringslang	Gedragscode indien bewoond nest/broedhoop beschermingszone. Voorlopen bij werken. Opheffen broedhoop is vergunning						

Vogels: (minder) algemene broedvogels en/of algemene jaarrond nest cat 5b o.a. bonte vliegenvanger, blauwborst, bosrietzanger, braamsluiper, Cetti's zanger, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, nachtegaal,		Gedragscode indien bewoond nest geringe beschermingszone of werken/ opheffen buiten broedseizoen en voldoende alternatief					
Vogels met jaarrond beschermd nest cat 1 t/m 5a of andere kwetsbare soorten: boomvalk, komt voor maar broeden niet bekend, bruine kiekendief overzijde weg.		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone, buiten broedseizoen/ verblijfperiode (bij vorst, rustplek)					
Zoogdieren: edelhert	Vergunning indien permanent verstoring (toename gebruik)						
Zoogdieren: wezel (en andere kleine marterachtigen)	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde holte/ nest						
Zoogdieren: laatvlieger en meervleermuis (gebouwbewonend), rosse vleermuis (boombewonend), ruige dwergvleermuis (gebouw en boombewonend)		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen verblijfplaats en/of verstoren migratieroute					
Zoogdieren: gewone dwergvleermuis		Gedragscode indien voldoende alternatief wordt geboden. Vergunning indien migratieroute wordt verstoord					

Conclusies en aanbevelingen:
1. Gedragscode soortenbescherming van Stadswerk van toepassing laten verklaren door gemeentebestuur op alle projecten die gedirigeerd worden vanuit de gemeente.
2. Op basis van huidig plan nadenken over wijze van uitvoering.
3. Aerius stikstofberekening uitvoeren (project ligt binnen straal van 25 km t.o.v. stikstof gevoelige habitats)
4. Werkgebied uitzetten incl depots en binnen dit werkgebied vegetatie en verblijfplaatsen nader onderzoeken.
5. Buiten werkgebied beschermingszones instellen voor broedhopen, bewoonde nesten/holtes, burchten e.d.
6. Ecologisch werkprotocol opstellen
7. Indien opheffen binnenwerkgebied van jaarrond beschermde groei/verblijfplaatsen: vergunning aanvragen.
8. Indien buiten werkgebied en geen verstoring van jaarrond beschermde nesten/verblijfplaatsen. Onder gedragscode werken
9. Werken onder ecologische begeleiding, bijhouding werkprotocol en logboek (er komen beschermde soorten voor en het ligt binnen natuurnetwerk
Aanbeveling: natuurinclusief, bijvoorbeeld met een vleermuiskelder
Aanbeveling: Afschermen top/platform zodat bewegingen niet zichtbaar zijn

Bronnen:
Provincie Flevoland (juli 2024), Tweede beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen
NDFF (Nationale database Flora en Fauna) analyse en rapportage Poort Lelystad 2019-2023 beschermde soorten
WUR(2005) Effectenindicator Natura 2000 gebieden
Provincie Flevoland (in werking 1 januari 2023), Natuurbeheerplan Flevoland
Aerius calculator
PDOK viewer
Expert judgement sr ecoloog ing R. Theunisz

Provincie Flevoland, natuurbeheerkaart

10. VERBINDING HOLLANDSE HOUT - ZUIDERHAGE/A6-ZONE

Natura 2000 habitat- en vogelrichtijn							
Oostvaardersplassen: project ligt daarbuiten op <= 25 kilometer afstand	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barrièrewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
1a Moeras-oost							Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, station en haven functies uitbreiden
1b Moeras-west							
2 Waterlanden, Beemdlanden, Broeklanden en natte graslanden							
3 Droge graslanden							
4 Stort en Beemdlanden							
5 Broeklanden droog							
6 Broeklanden-west, Ecozone							
Markermeer en IJmeer							Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, station en haven functies uitbreiden
Externe negatieve effecten op andere natura 2000 gebieden		Stikstof?					
Overig natuurnetwerk habitats							
Wilgenbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)	1. Oppervlakteverlies	2. Chemische factoren (verzuring, vermesting, verzoeting, verzilting, verontreiniging/depositie)	3. Fysische factoren (verdroging, vernatting, stroomsnelheid + en -, overstroming + en -, dynamiek substraat)	4. Verstoring (geluid, licht, trillingen, optisch door bewegingen, mechanisch, betreding, luchtwerveling, golfslag)	5. Ruimtelijke factoren (barrièrewerking, versnippering)	6. Gebiedsvreemde soorten, gemodificeerde soorten)	Cumulatieve factoren
Wilgeneiland (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							
Vaartsluisbos (tussen Lepelaarsplassen en Oostvaardersplassen)							

Tussen Almere-oost en Oostvaardersplassen							
Tussen Kotterbos, A6 en Oostvaardersplassen							
Poortgebied Uilenbos, Hollandse Hout (tussen Lelystad en Oostvaardersplassen)	Uitbreiding en verbreding fietspaden			Tijdens werkzaamheden en toename gebruik	Nieuwe fietspaden		Nieuwe woonwijk Lelystad, verbreden fietspaden, uitbreiding ontvangstgebied, Belvedère Knardijk, Praambult, station en haven functies uitbreiden
Verblijvende beschermde soorten	**Nationaal beschermd**	**Europees beschermd**	**Europees aangewezen in het gebied**	**Vrijgesteld in Flevoland**	**Jaarrond vogelnest**	**Uitsluitend rode lijst**	**Provinciale soort**
In Natura 2000 gedeelte			Project ligt buiten het Nat 2000 gebied en heeft daar geen extern effect op			Er komen groeiplaatsen van rode lijstsoorten voor	
In overig natuurnetwerk Poortgebied en A6. Selectie: vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten, andere soorten Flevoland, Rode lijst, jaarrond beschermde nesten Flevoland, periode 10 jaar	Er komen (verblijven van) Nationaal beschermde soorten voor	Er komen (verblijven van) Europees beschermde soorten voor					
Vaatplanten: mogelijk aanwezig						Groeiplaatsen behouden	
Ongewervelden: grote vos	Holle bomen en bos intact houden houden						
Ongewervelden: grote weerschijnvlinder	Bos intact houden						
Vissen: geen effect							
Amfibieën: rugstreeppad		Vergunning indien opheffen verblijfplaats					
Reptielen: ringslang	Gedragscode indien bewoond nest/broedhoop beschermingszone. Voorlopen bij werken. Opheffen broedhoop is vergunning						
Vogels: (minder) algemene broedvogels en/of algemene jaarrond nest cat 5b o.a. bonte vliegenvanger, bosrietzanger, braamsluiper, Cetti's zanger, grauwe gans, groene specht, grote bonte specht, kleine bonte specht, nachtegaal, ijsvogel, roodborsttapuit, snor, sprinkhaanzanger, struikrietzanger, waterral, watersnip, wielewaal en diverse algemene broedvogels		Gedragscode indien bewoond nest geringe beschermingszone of werken/ opheffen buiten broedseizoen en voldoende alternatief					

Vogels met jaarrond beschermd nest cat 1 t/m 5a of andere kwetsbare soorten: boomvalk, roek, sperwer, tapuit, torenvlak, velduil komen voor maar broeden niet bekend, buizerd, havik, bruine kiekendief, dodaars, huismus, raaf, wespendief nestindicerend, ransuil, zomertortel mogelijk broedend		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone, buiten broedseizoen/ verblijfperiode (bij vorst, rustplek)					
Zoogdieren: bever		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien burcht en jongen					
Zoogdieren: boommarter	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde boomholte						
Zoogdieren: edelhert	Vergunning indien permanent verstoring (toename gebruik)						
Zoogdieren: wezel (en andere kleine marterachtigen)	Vergunning indien permanent verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone instellen rond bewoonde holte/ nest						
Zoogdieren: otter		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen. Anders gedragscode beschermingszone indien holte/nest en jongen					
Zoogdieren: laatvlieger en meervleermuis (gebouwbewonend), rosse vleermuis (boombewonend), ruige dwergvleermuis (gebouw en boombewonend)		Vergunning indien structureel verstoring/opheffen verblijfplaats en/of verstoren migratieroute					
Zoogdieren: gewone dwergvleermuis		Gedragscode indien voldoende alternatief wordt geboden. Vergunning indien migratieroute wordt verstoord					

Conclusies en aanbevelingen:
1. Gedragscode soortenbescherming van Stadswerk van toepassing laten verklaren door gemeentebestuur op alle projecten die gedirigeerd worden vanuit de gemeente.
2. Op basis van huidig plan nadenken over wel/niet uitvoeren binnen risicovolle zones en bepalen definitief werkgebied en compensatielocatie
3. Aerius stikstofberekening uitvoeren (project ligt binnen straal van 25 km t.o.v. stikstof gevoelige habitats)
4. Tracé uitzetten incl depots en binnen dit werkgebied vegetatie en verblijfplaatsen nader onderzoeken.
5. Buiten tracé beschermingszones instellen voor broedhopen, bewoonde nesten/holtes, burchten e.d.
6. Ecologisch werkprotocol opstellen
7. Indien opheffen binnen tracé van jaarrond beschermde groei/verblijfplaatsen: vergunning aanvragen.
8. Indien buiten tracé en geen verstoring van jaarrond beschermde nesten/verblijfplaatsen. Onder gedragscode werken
9. Werken onder ecologische begeleiding, bijhouding werkprotocol en logboek (er komen beschermde soorten voor en het ligt binnen natuurnetwerk

Bronnen:
Provincie Flevoland (juli 2024), Tweede beheerplan Natura 2000 Oostvaardersplassen
NDFF (Nationale database Flora en Fauna) analyse en rapportage Poort Lelystad 2019-2023 beschermde soorten
WUR(2005) Effectenindicator Natura 2000 gebieden
Provincie Flevoland (in werking 1 januari 2023), Natuurbeheerplan Flevoland
Aerius calculator
PDOK viewer
Expert judgement sr ecoloog ing R. Theunisz

Provincie Flevoland, natuurbeheerkaart

BIJLAGE 4 - WERKWIJZE

WERKWIJZE

Tijdens het opstellen van het Gebiedsprogramma NPNL Lelystad zijn vier workshops georganiseerd met alle betrokken gebiedspartijen. Tijdens de eerste workshop zijn alle lopende projecten en ideeën voor NPNL Lelystad geïnventariseerd. Daarnaast is een aantal nieuwe ideeën op tafel gekomen. Dat leverde een lijst op van bijna 60 projecten en ideeën. Een flink deel van deze projecten is al in uitvoering. De overige projecten zijn ingedeeld in twee categorieën: gericht op natuurbeheer of gericht op natuurbeleving. Dat zijn er bij elkaar ruim 30. Welke projecten dit zijn, is terug te vinden in Bijlage 1.

Niet alle projecten op de lijst waren even ver uitgewerkt. Soms lag er al een gedetailleerd ontwerp of een uitgewerkte visie, soms was er niet meer dan een eerste kansrijk idee. Om de verschillende projecten zo goed mogelijk vergelijkbaar te maken is een aantal eerste ideeën bij het opstellen van dit Gebiedsprogramma verder uitgewerkt. Zodoende ontstond een goed beeld van de ruimtelijke kansen en (on)mogelijkheden. Deze ruimtelijke verkenningen zijn gebundeld in de tweede bijlage van dit rapport.
De volgende twee workshops zijn benut voor het bespreken van de uitwerkingen. Daarnaast is een Afwegingskader opgesteld (bladzijde 12). Dit Afwegingskader bestaat uit een negental hoofdkeuzes voor NPNL Lelystad, een zoneringskaart en een visiekaart. De gehanteerde tijdhorizon is 2040.

Aan de hand van het Afwegingskader en de uitgewerkte ideeën is tijdens de vierde workshop een lijst gemaakt van prioriteitsprojecten. Dat zijn de projecten waar gemeente Lelystad zich binnen het nationaal park de komende jaren op wil richten.

Deze lijst met prioriteitsprojecten is in overleg nog verder aangescherpt. Vervolgens is er een investeringssbegroting opgesteld voor de projecten waar de gemeente op wil inzetten. Deze begroting is terug te vinden in de tabel op bladzijde 26.

BIJLAGE 5 - TOELICHTING DOELGROEPEN

Rustzoekers

Rustzoekers omschrijven zichzelf als kalm, behulpzaam, bedachtzaam en zachtaardig. Ze houden van rust en regelmaat, en voelen zich het meest op hun gemak in hun eigen, vertrouwde omgeving. Ze vinden het fijn als ze lekker hun eigen gang kunnen gaan en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Rustzoekers vormen 18% van het totaal. Voor deze groep gaat recreëren over tot rust komen en even geen gedoe. Gewoon lekker rondom het eigen huis iets doen, een beetje tuinieren, wellicht een rondje fietsen of wandelen, dan zijn ze al gauw tevreden. Een lekker dagje voor hen kan ook een middag vissen zijn, of vrijwilligerswerk doen. Het zijn zowel mannen (50%) als vrouwen (50%), meestal 45 jaar of ouder (72%). Qua gezinssamenstelling zijn ze heel gemiddeld. Er zijn iets meer alleenstaanden tussen 50 en 65 jaar (10%). Ze zijn meestal laag- of middelbaar opgeleid (32% en 47%) en verdienen iets vaker onder modaal (47%).

Inzichtzoekers

Inspirerende en rustige activiteiten zijn het domein van deze groep. De over het algemeen iets oudere Inspiratiezoeker heeft weer tijd voor zijn interesses én wil blijven meedoen in de wereld. Dingen leren en ervaren willen ze, in de natuur en met culturele activiteiten. Het liefst alleen, of in klein gezelschap. Vrije tijd is tijd die je bewust moet besteden. Museumbezoek en bezienswaardige gebouwen, daar liggen de interesses. Actief de natuur in kan ook, het liefst wandelend of fietsend. Overnachten doen ze graag op een plek waar de praktische voorzieningen goed geregeld zijn. Zoals in een bekende hotelketen of in een bed & breakfast met goede recensies. Ze zijn dan ook best bereid iets meer te betalen. Inzichtzoekers vormen 13% van het totaal.

Avontuurzoekers

Deze recreanten zijn creatief, avontuurlijk, eigenwijs en geïnteresseerd in anderen. Ook omschrijven ze zichzelf als intelligent en ondernemend. Ze vinden het lekker om hun eigen gang te gaan en vinden het dan ook niet erg om alleen te zijn. Als ze met anderen optrekken, dan zijn dat het liefst creatieve en vernieuwende denkers of mensen die weten wat ze willen. Ze hechten veel waarde aan vrijheid, uniek zijn en genieten van het leven. Van alle doelgroepen, plannen de Avontuurzoekers hun dagjes uit en vakanties in Nederland het meest last-minute. Dingen regelen vinden ze niet per se vervelend, zo lang het ook onderdeel uitmaakt van de voorpret: zoals het lezen van reviews of reisverhalen. Hiervoor oriënteren Avontuurzoekers zich vooral online via (reis)blogs, maar ook via kranten. Avontuurzoekers zijn iets vaker vrouwen (59%), relatief vaker jongeren tot en met 29 jaar (24%) en alleenstaanden (37%). Ze verdienen bijna net zo vaak onder modaal (39%) als boven modaal (36%) en zijn vaak hoog opgeleid (61%). Avontuurzoekers vormen 11% van het totaal.

Plezierzoekers

Van attractiepark tot festivals: plezier hebben, dat is recreëren voor deze groep. Gekke dingen doen en vermaakt worden. Feesten, de hort op met een groep vrienden, daar maak je ze gelukkig mee. Je ziet ze veel op festivals en evenementen, maar ze pakken ook graag samen een filmpje. Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd. En gezelligheid kent geen tijd. Op vakantie gaat de Plezierzoeker graag op pad met familie en vrienden. Bijvoorbeeld op een zon- en strandvakantie, op een feestvakantie of op een avontuurlijke vakantie. Het belangrijkste is dat het gezellig is, en dat er voor iedereen wat te doen is. Als dat op een camping kan is dat prima, maar als ze een leuke aanbieding kunnen vinden voor een luxe hotel... dat is echt genieten! Plezierzoekers vormen 18% van het totaal.

BIJLAGE 6 - MARKETING, COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE

Voor dit onderdeel loopt een apart proces. Het marketing-, communicatie- en participatieplan wordt zodra deze gereed is toegevoegd als bijlage van dit document.

BUREAU NIEUWE GRACHT
stedenbouw & landschap